Nedre Ulleruds kyrka uppfördes åren 1752-1759. Kyrkplatsen är medeltida.

NEDRE ULLERUDS KYRKOGÅRD

Fastighetsbeteckning: Ulleruds prästgård 2:1

ALLMÄN BESKRIVNING OCH HISTORIK

.....

Befolkningstal:
1805: 1698
1900: 2992
1995: 4065[78]

Gravskick och antal begravningar: Nedre Ulleruds kyrkogård har kistgravar, urngravar, en minneslund samt en askgravlund. De senaste åren har omkring 37 gravsättningar skett per år.

Nedre Ulleruds kyrkogårds storlek: ca 36 102 m^2, varav ca 22 407 m^2 är gravmark.

.....

Nedre Ullerud socken består av dalgångsbygder kring Klarälven med anslutande sjösystem. Omkring sjutttiofem kända fornlämningar finns i området som bland annat består av rösen och stensättningar av bronsålderstyp. Från järnåldern finns högar, ett gravfält och en fornborg. Borgen låg på en höjd väster om gården Nybacka. Församlingen har medeltida ursprung och ortnamnet skrevs 1315 *Vtreullærø*. I namnet finns efterleden *ö,* vilket man tror syftar på den dåvarande halvö, numera ö, mellan Klarälven och sjön Lusten. Förleden innehåller antingen gudanamnet *Ull* eller ett antaget äldre namn på Klarälven *Ull(ā)* 'den bubblande', 'den kokande'. Under den första kristna tiden tillhörde Ullerudsförsamlingarna i kyrkligt hänseende Stora Kils pastorat. År 1595 utbröts Nyed. 1883 bildade Ullerud eget pastorat med kyrkoherde i moderförsamlingen Övre Ullerud och komministrar i annexförsamlingarna Nedre Ullerud och Ransäter.

[78] Bebyggelseregistret Raä.

1926 blev Nedre Ullerud liksom Munkfors och Ransäter egna pastorat. 1962 blev Övre Ullerud annexförsamling till Nedre Ullerud. År 2006 bildade Övre och Nedre Ullerud en ny församling under namnet Ullerud. År 2013 inlemmades Ullerud i Forshaga-Munkfors församling.[79]

Den första stenkyrkan uppfördes redan under 1200-talets mitt på mark som tillhörde Katrineberg, eller Hollerud som gården tidigare kallades. Sägner finns om en mytisk person vid namn Ulle Bonde, som ska ha bebott Hollerud under 1300-talet. Enligt uppgift ska gården ha skänkts till Nydala kloster vid denna tid. Bland senare ägare finns rittmästare Lars Blankenfield, amiralitetskapten Johan Palmström, personer ur familjen von Nackreij samt riksrådet, greve Carl Gustaf Löwehielm. En så kallad patronatsrätt inrättades 1778. Denna rätt, som innebar rätten att utse kyrkoherde, gavs till ägaren av Katrinebergs herresäte, som då var greven Carl Gustaf Löwenhielm. Genom patronatsrätten hade församlingen ingen rätt att välja präst, men heller ingen skyldighet att avlöna honom. Ända fram till dess att församlingen bildade eget pastorat 1927, tillsattes prästerna av ägaren till Katrineberg, därmed de senaste 50 åren av Mölnbackabolaget.[80] Katrinebergs manbyggnad brann ned 1955, men flyglarna kvartstår.[81] Bolaget Mölnbacka-Trysil bildades 1873 och var ett sammangående av Mölnbacka bolag, Kvarntorps bruk och Trysils Skogsbolag. 1967 köpte Uddeholmsbolaget Mölnbacka-Trysil.[82]

Vid de arkeologiska undersökningar som gjordes 1949 och 1958 blottlades grundmurarna till en romansk kyrka med ett fristående västtorn. Kyrkan användes troligen fram till 1600-talet då den ersattes med en större kyrka. Sannolikt ingår delar av 1600-talskyrkan i den nuvarande kyrkobyggnaden. Den nuvarande kyrkan uppfördes 1752-1759, under ledning av murmästare Christian Haller. Den fristående klockstapeln uppfördes 1742.[83] När kyrkan byggdes låg den inte lika nära älven som den gör i dag. Enligt uppgift ska Klarälven vid olika tillfällen under 1600- och 1700-talet skurit in i älvstränderna och funnit nya lopp.[84] Vid en kraftig vårflod bröt älven igenom det s.k. Prästgårdsnäset sydost om kyrkan, som även kallas Lustnäs, och skapade en ö. Prästgårdsnäset var kyrkojord tills Mölnbacka-Trysil och senare kommunen övertog det. Marken har troligen brukats för prästens försörjning. Något prästboställe finns inte dokumenterat på denna plats. Arrendejordbruk bedrevs på ön till 1930-talet. Sjön Lusten i öster hade förr funktion som timmermagasin och på ön fanns flottningsföreningens kontor och bostäder för deras anställda. Ön var bebodd ända in på 1950-talet. Nu finns här ett naturreservat och en fröklängningsanstalt.[85] Ett stycke nordväst om kyrkan ligger en f.d. prästgård som uppfördes 1928,[86] vilken numera i privat ägo. Innan den uppfördes fanns Risäters prästgård.[87]

Nedre Ulleruds kyrkoanläggning består förutom av kyrka och kyrkogård, av en klockstapel från 1742, ett bårhus från 1956, ett församlingshem från 1957, en ekonomi- och personalbyggnad från 1980-talet samt ett förråd från 1990-talet. Ytterligare ett församlingshem, den s.k. ”Villan” finns i samhället i Deje. Här inryms kontor samt barn- och ungdomsverksamhet.

[79] www.ne.se, Bebyggelseregistret, Raä.
[80] Bebyggelseregistret, Raä.
[81] Blom 1975.
[82] www.wikipedia.se
[83] Bebyggelseregistret, Raä.
[84] Blom 1975.
[85] Borglin 1997.
[86] Erixon 1962.
[87] Vykort i Staffan Fridhs ägo.

Typiskt för Nedre Ulleruds socken är att det funnits ett litet antal självägande bönder. Stora markområden skänktes till kyrkan och olika kloster under medeltiden. Även laxfisket i Dejeforsen tillhörde olika kloster. Under en tid drogs det in till kronan för att därefter övergå i privat ägo. En period tillhörde det också Dejeforsbrukets ägare. [88]

Under 1600-talet utvidgades järnbruksrörelsen. Bruken knöts ofta till redan etablerade gårdar och förlades i närheten av älvarnas vattenkraft. Till bruken uppfördes herrgårdar som står kvar än i dag. *I Mölnbacka* anlades två stångjärnshammare år 1628, som senare utvidgades med ett manufakturverk. Mölnbacka blev ett av Värmlands största järnbruk. Ett träsliperi kom med tiden att ersätta den tidigare järnbruks- och sågverksrörelsen.[89] I *Kvarntorp* anlades en hammare 1628 och 1895 lades bruksrörelsen ned.[90] Här etablerades därefter en såg och ett träsliperi.[91] I *Dömle* anlades stångjärnshammare under 1620- och 1630-talen. 1884 upphörde järnbruket, men här fanns en tid kvarn, såg och torvströfabrik.[92] Dömle herrgård blev stiftsgård 1946.[93] Herrgården och ett kapell från 1981 är numera i privat ägo. Den gamla smedsbostaden Solbergsgården vid Dömle har sedan 1952 funktion som Värmlands Scoutgård, efter en donation från godsägaren Bertil Runestam.[94] Vid mitten av 1700-talet startade greve Carl Gustaf Löwenhielm sågverk vid *Dejeforsarna* som växte till en omfattande rörelse med flera ägare. 1856 köpte brukspatron Olof Lennart Geijer och två av hans bröder bruket. 1919 kom Dejeforsbruket under AB Mölnbacka-Trysil.[95]

Kommunikationerna ombesörjdes under 1600-talet av gästgiveriet i Torp och senare tillkom ett gästgiveri i Nordsjötorp. Dessa upphörde först omkring 1904 efter att Karlstad-Munkfors järnväg öppnat för trafik. Socknen delas av Klarälven och det äldsta färjeläget låg enligt uppgift i Östra Deje. I senare tid fanns en färja mellan Sand och kyrkan som underhölls av fabriken. Det fanns också två kyrkbåtar som fraktade kyrkobesökare som kom från Visterud, Kvarntorp, Torp och Risäter samt från Tjusbol. Ett tredje färjeställe låg vid Dejefors. Samtliga båtar försvann under 1900-talets början då broförbindelser upprättades. En träbro byggdes över Klarälven vid bruket år 1887, som ersattes av en ny bro 1929. Denna ersattes i sin tur av en ny bro längre västerut år 1985.[96] I Östra Deje uppfördes en bro under 1940-talet. En hängbro tillkom vid Dejefors 1955.[97]

Socknens tyngdpunkt har under 1900-talet förskjutits från Nedre Ulleruds kyrka intill Klarälven till samhället på andra sidan vattnet, tätorten Deje.[98] Under 1800- och 1900-talet förlades massaindustri, pappersbruk och kraftstation invid Klarälven och Dejeforsen. Innan järnvägens tillkomst skedde mycket av godstransporterna med pråmar och ångbåten Bylgia på Klarälven. En sulfatfabrik uppfördes av AB Mölnbacka Trysil 1906 och kraftpappersbruk 1913-1914. Väster om fabriksområdet förlades en järnvägsstation. Deje blev en knutpunkt där Bergslagernas Järnväg och Nordmark-Klarälvens Järnväg möttes. Här växte tätortens centrum fram. AB Mölnbacka-Trysil var betydelsefull för bostadsbyggandet då de tidigt gav lån och bidrag för egnahem.[99] År 1906 anlade Skogsvårdsstyrelsen en fröklängningsanstalt och plantskola i Deje, vilket skapat sysselsättning för många sockenbor. Verksamheten finns kvar men drivs numera i bolagsform.[100]

---

[88] Blom 1975, Ullerud: vår plats i universum 1999.
[89] Hillgren 1988
[90] Erixon 1962.
[91] Blom 1975.
[92] Hillgren 1988.
[93] Erixon 1962.
[94] www.varmland.scout.se
[95] Erixon 1962.
[96] www.wikipedia.se
[97] Blom 1975
[98] www.ne.se, Bebyggelseregistret, Raä.
[99] Hillgren 1988.
[100] Ullerud: vår plats i universum 1999.

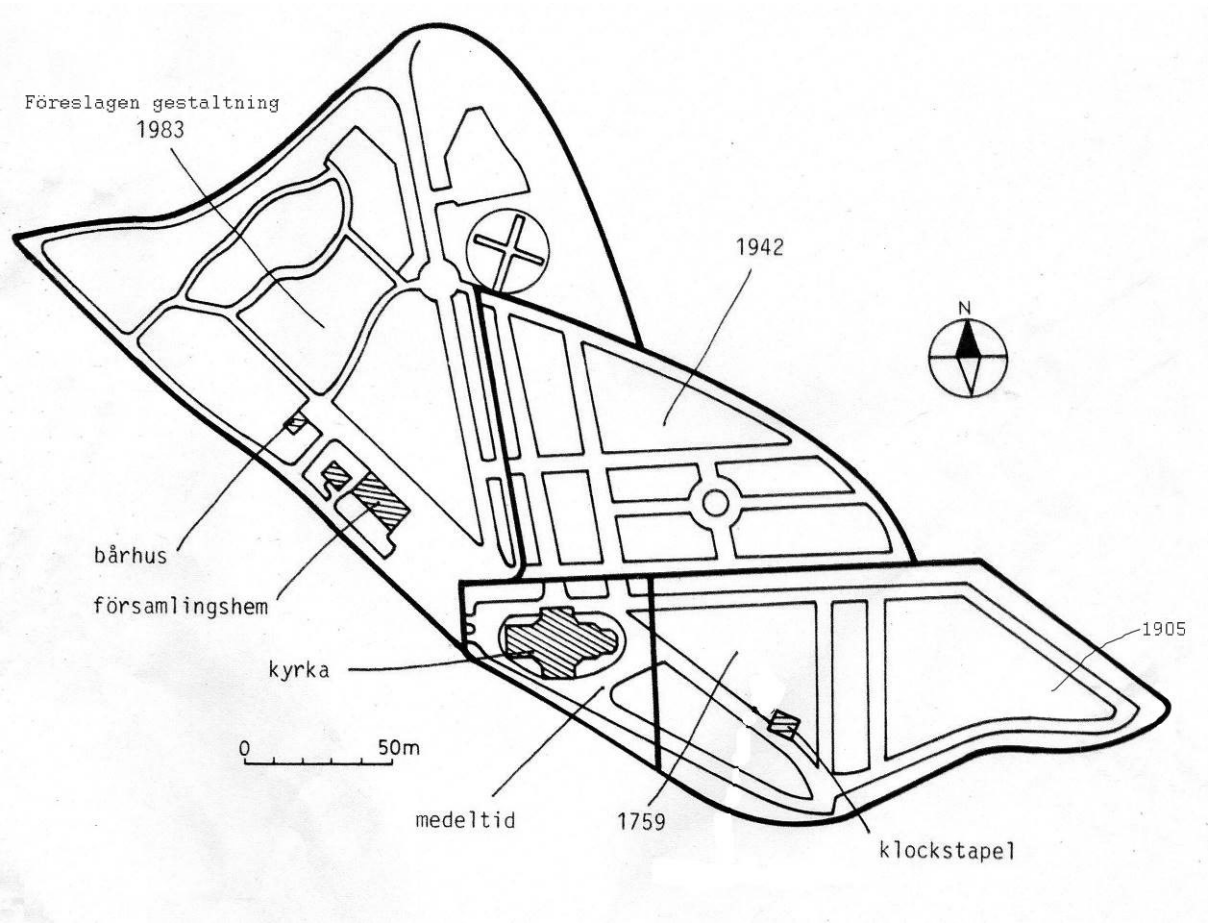

Översikt utvidgningsområden, ur *Begravningsplatser i Värmlands län 1988*. Översikten här ovan är dock korrigerad med nya uppgifter som framkommit i detta arbete. I kyrkogårdens östra del togs en minneslund i bruk år 1989. I det nordvästra området visar översikten en föreslagen gestaltning från 1983 som aldrig kom till stånd. Området omplanerades 2007 och här togs en askgravlund i bruk år 2008.

NEDRE ULLERUDS KYRKOGÅRDS HISTORIK

Nedre Ulleruds kyrkogård har medeltida ursprung. Utifrån arkeologiska utgrävningar har man sett att den första kyrkans norra långhusvägg sammanfaller med den nuvarande kyrkans södra vägg, i västra korsarmen. Den medeltida begravningsplatsen var liten till ytan och låg till en del framför nuvarande kyrkas ingång och sträckte sig vidare längs medeltidskyrkans södra långvägg, ungefär upp till nuvarande kyrkans korsarms översta del. Ett stort markområde på södra sidan har spolats bort av Klarälven.

Under 1600-talet vet man att det skedde gravsättningar under kyrkans golv. Vid en arkeologisk utgrävning 1949 dokumenterades tre gravkammare i 1600-talskyrkans kor samt ett särskilt gravrum byggt utanför och intill den nordöstra korväggen.[101] Det sistnämnda gravrummet tror man byggdes för jungfru Anna Roos af Hjelmsäter, som gravsattes i juli 1688. 1705 begravdes amiralitetslöjtnanten och ”herre till Holerud och Rosendal” Johan Palmström f. 1648. Dennes begravningsvapen finns uppsatt i dagens kyrka. Efter honom begravdes flera ägare till Hollerud och deras släktingar, däribland hammarpatron Petter Gadd 1712 och makan Anna Blankenfiell 1716, samt brukspatron Lars von Nackreij, vilken avled 1742. Dennes begravningsvapen finns likaså uppsatt i kyrkan. I de tre gravkamrarna i koret har många gravsättningar skett utifrån antalet funna kistbeslag. Man vet att rådman Harald Spång som dog 1732, och hans maka som dog 1742, beviljades ett gravrum i kyrkogången som bara de skulle nyttja. I övrigt är det svårt att med säkerhet veta vilka som begravts här. Flera brukspatroner och högreståndspersoner levde och dog i socknen under denna tid. Sedvänjan att gravsätta under kyrkans golv fortsatte in bit in på 1800-talet då det förbjöds av hygieniska skäl. [102]

[101] Ohlson 1975.
[102] Kjellin 1959.

Kyrkan och kyrkogården var under **1600-talets slut** och **1700-talets början** många gånger hotade av Klarälvens brytningar. Förändringarna i älvens lopp går att följa i äldre kartor. Även det närliggande vattendraget Vargån var problematiskt då marken eroderade vid vårfloden. Enligt traditionen ska man i kyrkan ha bett ”Gud bevare sancta Ullrica för sancta Clara”.[103]

1706 års sockenkarta, som är den äldsta över området, är olyckligtvis trasig just där själva kyrkan är ritad. Utifrån uppgifter i Ullerudsboken från 1975, går det ändå att utläsa en del information. Kartan visar att Klarälven ännu inte brutit sig in i sjön Lusten. Den visar också att ingen av landsvägarna gick förbi Nedre Ulleruds kyrka. Kyrkan hade ett ovanligt isolerat läge jämfört med andra kyrkor i Klarälvdalen. Men det var vattenförbindelser från de flesta håll. De kyrkobesökare som kom från västra sidan om älven färdades över vattnet vid Risäter till Prästgårdens hemman, där en väg fanns. Från gårdarna i östra delen av socknen reste man vid denna tid över ”Store noret”, Lustens utlopp till Klarälven. De boende kring Lusten hade förbindelse med kyrkan över sjön. Enda vägen som ledde till kyrkan kom från Pelltorp i norr, och gick öster om Katrineberg genom trädgården och svängde på en träbro över Katrinebergstjärns utlopp över till kyrkplatsen. Stora brospik ska ha hittats efter denna bro. Det exakta läget är dock osäkert. Möjligen låg den på samma plats där det i dag finns en stenbro. Se även Laga skifteskartan från 1915 på sidan 177.

Området västerut mot Dejefors bestod av ödemark. Enligt uppgift vände kyrkogårdens huvudingång vid vid denna tid åt öster. Porten fanns intill klockstapeln. Längre norrut nedanför klockstapeln och nära kyrkogården låg klockargården.[104] Kyrkans klockstapel ska enligt uppgift ha stått väster om kyrkan nära älven. Församlingen ansåg att den var hotad och tillkallade i maj månad 1728 byggmästare Philip Eckel, som byggt takresningen på Karlstad domkyrka för att rådgöra om en flytt. På dennes anvisning uppfördes en ny klockstapel. Mjölnaren Pär Olofsson fick uppdraget att bygga stapeln och Daniel Andersson i Bäckelid stod för spiksmidet. Den gamla klockstapelns nedre del återanvändes med nytt tak och kom att nyttjas som ”bår- och benhus”.[105]

Under **1730-talet** föreslogs att den gamla kyrkan skulle flyttas eftersom den var i fara för älven. Sockenborna som bodde västerut önskade kyrkan på sin sida om älven, men någon flytt skedde inte. På en stämma 1739 enades sockenmännen om att framköra ”sinner, sten och ris och thermed göra en förebyggnad till kyrkogårdens conservation mot elfwens brytande”. Genom att förstärka älvstranden och med hjälp av dammbyggen styrdes vattenflödena om så att kyrka och kyrkogård kunde räddas.[106] Den nya klockstapeln tyckte man dock stod för nära älven och man beslöt att flytta den redan år **1742**. Byggmästaren Olof Jonsson i Sandviken, Frykerud gavs i uppdrag att flytta den sydöst om kyrkan. Den fick då sin nuvarande placering på den gamla kyrkogårdens krön. Tre år senare kläddes stapeln med spån och rödfärgades.[107]

1749 skaffades järngaller till kyrkogårdsporten, vilket tyder på att det fanns någon form av inhägnad, sannolikt av trä.[108]

Åren 1752-1759 byggdes nuvarande kyrka och samtidigt skedde en utvidgning av kyrkogården mot norr och öster. Viktig donator var bygdens stora godsägare baron Carl Gustaf Löwenhielm på Katrineberg. Löwenhielm skänkte 1000 daler kopparmynt och lät också bekosta kyrkans västra korsarm. Därtill skänkte han markområdena för kyrkogårdens utvidgning. Gravsättningar skedde även denna tid under kyrkans golv. Vid de arkeologiska utgrävningarna påträffades tre gravrum belägna i 1700-talskyrkans kor, troligen brukade från 1750-talet fram till 1800-talets början då gravskicket förbjöds.

---

[103] Blom 1975.
[104] Blom 1975.
[105] Blom 1975.
[106] Kjellin 1959.
[107] Blom 1975.
[108] Kjellin 1959.

Omkring år 1760 byggdes en sockenstuga i en våning, som senare tillbyggdes med en andra våning, troligen bekostad av Mölnbacka bolag.[109]

1763-71 bröt Klarälven söder om Lusten en ny fåra på 60 alnars bredd, som förvandlade Prästgårdsnäset, Lustnäs, till en ö. Utbrytningen kallades även Katrinebergsådran.

1767 enades man om att under vintern köra fram sten för att mura upp kyrkobalkar. Den första leveransen lånades dock till Katrineberg och till sockenstugan, men tycks inte ha återlämnats. Man påminde om det år 1773 och återigen 1775 utan resultat, och arbetet med en stenmur fick anstå.[110]

1774 finns antecknat i ett sockenstämmoprotokoll att det klagades över att de dödas ben liksom kistor grävdes upp och slängdes i älven. Sockenborna anmodades därför att nyttja ny kyrkogårdsmark tills den var uppfylld innan man grävde bland de gamla gravarna.[111]

1778 beslutade sockenstämman att man skulle bygga kyrkobalkar av sten nästa år. Man visste dock inte hur långt in på Katrinebergs ägor man kunde få sätta dem. Några murar kom dock inte att muras denna gång heller. Kanske beroende på följande händelser som inträffade strax efter sockenstämman: Donatorn Löwenhielm förklarade att han skänkt platsen redan 1759, men eftersom det inte var protokollfört ville han i församlingens närvaro utstaka området. Ett särskilt donationsbrev skulle upprättas där det också skulle framgå att han avsagt sig all avgift av församlingen, eller kyrkan, för den västra korsarmen. Missnöje uppstod dock när man fick veta att Löwenhielm ansökt hos Kungl. Maj:t om att genom sina donationer få erhålla s.k. Jus Patronatus, d.v.s. rätten att tillsätta Capellan, vilket han också erhöll år 1779, för sig och sina efterkommande. Ullerudsborna försökte få tillbaka sin valrätt, men klagade förgäves.[112]

1792 uppfördes ”kyrkobalkar av brädor” istället för sten. Byggmästaren Bengt i Ängenäs utförde arbetet, 34 dagsverken á 1 riksdaler och 8 skilling silvermynt, och hans medhjälpare Olof i Nolsjötorp erhöll 10 dagsverken á 1 riksdaler. På stämman diskuterade man ”om dessa balkars försvarande emot de våldsamheter, som naturen dagl. åstadkommer på slika bygnader”. Man beslutade att på nästa fastingsmarknad i Kristinehamn upphandla en tunna rödfärg och tre skålpund vitriol för att bestryka dem kommande sommar. Kostnaderna för muren fördelades på hemmanen efter deras skattetal. År 1795 fick man tillskott i kassan när grevinnan Löwenhielm inkom med 27 riksdaler och 24 skilling banco, för den tidigare lånade stenen.[113]

Från 1800-talets början finns en akvarell målad av Charlotte von Gerdten, som visar kyrkan omgiven av en rad lövträd samt några byggnader.[114]

1852 togs ritningar fram till en s.k. vintergrav, vilken uppfördes väster om klockstapeln.

[109] Blom 1975.
[110] Kjellin 1959.
[111] Blom 1975.
[112] Kjellin 1959.
[113] Kjellin 1959.
[114] En dokumentation av tavlan finns i Värmlands Museums arkiv.

Akvarell från 1800-talets början, troligen av Charlotte von Gerdten. Målningen visar kyrkan omgiven av lövträd samt ett antal byggnader. Foto: Dan Gunner 1962, Värmlands Museum.

1866 utbröt en koleraepedemi i Värmland vilken också skördade liv i Nedre Ullerud. På grund av smittorisken iordningställdes en begravningsplats på en höjdplatå vid Prästgårdsnäset, dagens Lustnäs. Nio personer avled. Fyra familjer på tre olika platser drabbades. I Rudshult dog fyra personer: Hustrun till Bengt Nilsson, Lisa Cajsa Olsdotter 38 år (död 27/8), dottern Matilda 6,5 år (död 29/8), hemmansägaren Johannes Andersson 34 år (död 2/9) samt sonen Carl August 1 år och 8 mån (död 4/9). Jordfästningen skedde 23/9. I Tjusbol dog två personer: Dotter till båtkarlen Lars Larsson, Emma Kristina 7 år (död 5/9), Lars Larsson avled själv 42 år (död 6/9). I Tången dog tre personer: Gabriel Nilsson 60 år och hustrun Lisa Andersdotter 40 år samt sonen Axel 1 år 10 mån (tre döda 14/9). Jordfästningen över dessa fem skedde 28/10.

1924 nyuppfördes ett staket och ett järnkors på platsen genom kyrkofullmäktiges försorg. På järnkorset finns inskriptionen ”Kolerans offer år 1866 9 personer, Rum och namn väl herren känner, då han ropar sina vänner”.

År 1896 upprättades en karta över Nedre Ulleruds kyrkogård som visar att huvudingången vid denna tid befann sig längre västerut, i höjd med kyrkans vapenhus. I älven tycks även en färjelinje vara inritad. På kartan har man längs kyrkogårdens södra sida markerat sluttningens övre och nedre gräns, samt med tunna linjer ritat in ”älvens inskärande vattenflöde den 18 maj 1896”.

År 1900 upprättade ingenjör C. G. Laurell en karta på en föreslagen kyrkogårdsutvidgning mot öster och nordost. AB Mölnbacka-Trysil skänkte ett markområde omfattande 0,286 hektar, ”allenast med de villkor, att brukspatronerna Arfvidsons och Örns samt bruksförvaltare Fribergers, äfvensom framtida bolagsdisponenters grafvar för all framtid lemnas orubbade.”[115] Området togs i bruk **år 1905**.

[115] Gåvobrev från AB Mölnbacka-Trysil 1 november 1902, Värmlandsarkiv.

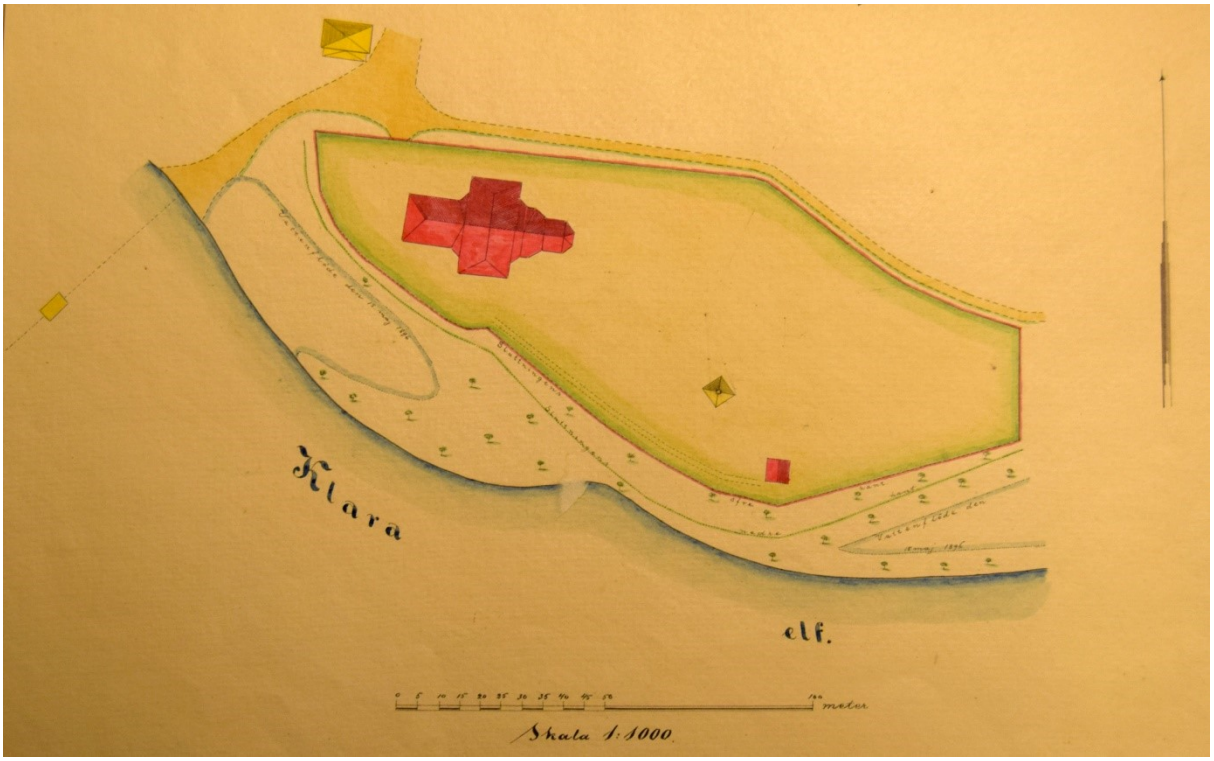

Karta över Nedre Ulleruds kyrkogård upprättad år 1896. Kartan visar att huvudingången vid denna tid befinner sig i väster, i höjd med kyrkans vapenhus. Öster om kyrkan är klockstapeln (gul markering) och vintergraven (röd markering) utritade. I älven tycks även en färjelinje vara inritad. På kartan har man längs kyrkogårdens södra sida markerat sluttningens övre och nedre gräns, samt med tunna linjer ritat in älvens inskärande vattenflöde den 18 maj 1896. Avfotograferad och beskuren ritning, Värmlandsarkiv.

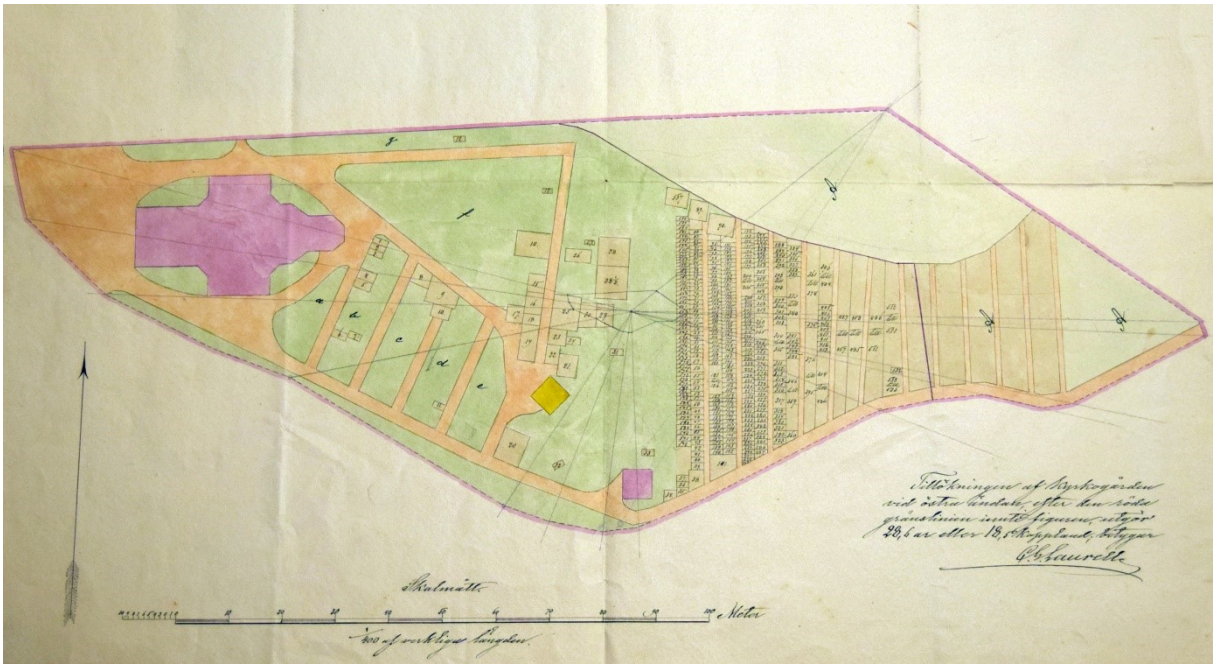

Karta över Nedre Ulleruds kyrkogård, med en planerad kyrkogårdsutvidgning i öster och nordöst, upprättad år 1900 av C. G. Laurell. Avfotograferad och beskuren ritning Värmlandsarkiv.

Laga skifteskarta från år 1915 som bl.a. visar de gamla kyrkvägarna. Vägen från Pelltorp i norr gick öster om Katrineberg genom trädgården och svängde över Katrinebergstjärns utlopp över till kyrkplatsen. I öster gick en gammal väg från prästgårdens hemman. Här bröt dock Klarälven igenom 1763-71. På kartan finns även en väg mot Dejefors.

Foto från 1900-talets början visar bårhuset, den s.k. vintergraven, som låg intill klockstapeln. I bakgrunden ses 1905 års område och ett antal vita träkors. Foto: Helge Kjellin, Kulturmiljöbild, Raä.

Vy över klockstapeln och det gamla bårhuset t.v. I bildens främre del syns träkors och gravkullar. Bilden är tagen från öster, troligen under 1900-talets början. Vykort i Lars Karlbergs ägo.

Vy över Nedre Ulleruds kyrka. Familjegravarna omgärdas av granhäck. T.h. syns en lång rad av stenstolpar förbundna av kätting. Bilden är tagen från öster, troligen under 1900-talets början. Vykort i Lars Karlbergs ägo.

1934 gjordes en gravkarta med kyrkogårdskartan från år 1900 som grund.[116]

Under 1940-talet påbörjades en successiv utvidgning av kyrkogården. Den första delen togs i bruk **1943**, och åren **1946 och 1947** iordningställdes hela området.[117] Trädgårdskonsulent Edvard Jacobson tog fram ritningar för den nya kyrkogården. Området hade tidigare utgjord ”vildpark” till Katrinebergs herrgård och var till stor del planterat med då tjugoåriga lindar. De mättes in och utgjorde stommen i förslaget. Gravgatorna, d.v.s. ytan mellan gravraderna, blev därför mycket breda. Området gav plats för 1379 familjegravar, 462 allmänna gravar och 181 urngravar, sammanlagt 2022 gravplatser. Jacobson tyckte att kyrkogården skulle inramas av en stenmur. På platsen fanns sedan tidigare stenpollare förbundna med kätting. Någon mur kom dock aldrig till utförande.

Området för första etappen låg väster om uppfartsvägen mot kyrkan. Denna del var främst uppdelad i familjegravsrader, byggda på de redan befintliga trädraderna av lind, och med häckar av måbär. På området stod en mycket stor hängbjörk som man kallade ”Kyrkbruden” eller ”Kronbrua”. Kring björken planerades en central plats, med allmänningar på vardera sida. En del av området planerades också som en urnlund. Kvarteren var planerade så att familjegravarna var förlagda mot vägarna, inramade av 1,30 m höga häckar, vilka skulle ge ett lugnt och enhetligt perspektiv åt gravgatorna. Detta samtidigt som de vid de större kvarteren skulle bilda gröna rum, inom vilka de allmänna gravarna var förlagda. I de allmänna kvarteren skulle en rad med blomsterbuskar utgöra bakgrund till vårdarna. Här skulle också plattstigar anläggas. Två vattendammar var planerade, dels för att ge liv åt grönskan på kyrkogården, dels för gravägarna att hämta vatten ifrån vid vården av gravarna.

För familjegravarna föreslogs en gravbredden av 2 meter. Ett stort antal gravar hade också 3 meters bredd. Det gjordes också en gravgata med 4 meter breda gravar. Där gravsocklar önskades, skulle hela kvarteret bestå av det. Arkitekten skriver att han upplever det som tråkigt att stenramar och skiljehäckar blandas, men att häckar var det vackraste. De skulle dras fram till 60 cm från vägen. ”Alla gravar måste absolut ligga i gräs och grus bör aldrig få förekomma annat än i vägar”.[118] Planteringsförslaget visar fyrtiotalet björkar, tre ädelgranar, sex douglasgranar, åtta lönnar, häckar av häggmispel, liguster och måbär. Buskarna utgjordes bland annat av olika sorters spireor, oxbär, berberis, ölandstok, rosor, olvon, forsythia och syrener.[119]

Den andra etappens kyrkogårdsdel låg öster om uppfartsvägen och hade tidigare utgjort den s.k. ryttarbanan till Katrinebergs herrgård. Huvudmotivet var en öppen plats omgiven av stora björkar. Jacobson föreslog en familjegravsgård med ett tänkt gravkapell i fonden.[120]

1942 flyttades kommunalfullmäktiges sammanträden från sockenstugan till den s.k. Villan. Vid kommunalfullmäktiges sammanträde i maj 1946 beslöts om fri överlåtelse av sockenstugan, vilken skulle ombyggas och vårdas av församlingen.[121] Man tyckte dock att sockenstugan med sin påbyggda ”triviala” andra våning skulle verka störande i den nyanlagda kyrkomiljön. En avskärmande granhäck liksom ett rivande av våningsplanet diskuterades.[122] Båda förslagen fick anstå.

[116] Gravkarta cop. och fullständigad år 1934 A. B., Värmlandsarkiv.
[117] Ohlson 1975.
[118] Orientering till gravkarta vid Nedre Ulleruds nya kyrkogård, Edvard Jacobson 30.9.1944, Värmlandsarkiv.
[119] Planteringsförslag Nedre Ulleruds kyrkogård, Edvard Jacobson april 1941, Värmlandsarkiv.
[120] Beskrivning till utvidgning av Nedre Ulleruds kyrkogård, Edvard Jacobson april 1941, Värmlandsarkiv.
[121] Blom 1975.
[122] Remissvar till Kungl. Majt. Ang. kyrkogårdsutvidgning från Conny Nyquist 17.2.1942, Värmlandsarkiv.

Ritningen för den nya kyrkogården visar en central plats vid ”Kronbrua”, med allmänningar på vardera sida. Gravgatorna är breda, eftersom man utgick från Katrinebergsparkens befintliga lindplantering. I norr finns ett urngravsområde med bågformade gravrader. Ritningen visar också läget för den gamla sockenstugan som senare flyttades till hembygdsgården. Förslag till utvidgning av Nedre Ulleruds kyrkogård, Edvard Jacobson april 1941, Värmlandsarkiv.

Det gamla kyrkstallet revs i samband med sockenstugans byggnation 1957. Foto: Villans arkiv, Deje.

1948 togs en gravkarta fram över den gamla kyrkogården av Edvard Svensson.[123] Troligen skedde en omläggning då vissa äldre gravplatser tycks ha rätats något så att de ligger i linje med gravraderna. De enskilda gravplatserna längst i öster är också tydligare utmärkta, vilket intygar att den togs i bruk för förnyad gravsättning vid denna tid.

1948 hade den stora hängbjörken ”Kronbrua” blåst ned. Trädet hade utgjort centrum i den nya kyrkogårdsdelen och nu fick man planera om gestaltningen. Kyrkoherden Johannes Lindberg önskade ett förslag på en ceremoniplats där stubben till björken på något vis skulle nyttjas. Trädgårdsarkitekt Samuel Kaldén gjorde en skiss där ett 4 meter högt ekkors av rundvirke skulle resas, med den gamla björkstubben som fundament.[124] Detta kom dock aldrig till utförande.

1954 beslutade man att istället sätta upp ett monument på ”Kronbruas” plats. Skulptören Jonas Fröding, Malmö, gjorde ett monument till platsen som han kallade ”Mänskligheten i Guds hand”, med psalm 21 vers 2 inhuggen.[125]

1949 skedde en omläggning av golvet i Nedre Ulleruds kyrka och i samband med dessa arbeten genomfördes arkeologiska utgrävningar inom kyrkan. **Åren 1946 och 1958** skedde även utgrävningar utanför kyrkans murar. Professor Helge Kjellin, Värmlands Museum, ledde arbetena och resultaten finns presenterade i boken Nedre Ulleruds kyrkor som gavs ut 1959.

1956 uppfördes ett nytt bårhus efter ritningar av arkitekt Gunnar Henriksson, i samråd med Edvard Jacobson.[126] Det gamla bårhuset var byggt av tegel och fanns bakom klockstapeln. Troligen stod det också kvar en tid efter att det nya bårhuset byggts. Byggmästare var Gunnar Olsson, Karlstad. Detta år beslöt man att bygga en ny sockenstuga samt att låta hembygdsföreningen överta den gamla sockenstugan. Den gamla sockenstugan flyttades till hembygdsgården.[127]

1957 omarbetade Edvard Jacobson sitt tidigare fastställda förslag för den fortsatta utvidgningen av kyrkogården, etapp två. Det nya förslaget tog i första hand sikte på en samordning mellan den planerade sockenstugan och kyrkogården. Ritningen kompletterades med en bred körbar väg utefter områdets västra gräns, avsedd som körväg till kapell och sockenstuga. En parkeringsplats för ett tjugotal bilar planerades i anslutning till sockenstugan. Från bårhusets förgård ritades en ”grön stenförstärkt processionsgata ut mot kyrkogården”. Gravkvarteren var tänkt att avgränsas genom 1,2 m höga häckar. Den norra delen av området beskrevs ha en parkartad karaktär med en intressant topografi som skulle lämnas orörd. Här tänkte sig Jacobson grupper av urngravar. Området skulle rymma ca 1000 kistgravar.[128]

1957 började man bygga den nya sockenstugan. Ritningarna gjordes av arkitekt Anders Dahlborg, Luleå och entreprenör var Björkelunds Eftr. Deje. De gamla kyrkstallarna revs för att lämna plats åt sockenstugan.[129]

---

[123] Karta över Nedre Ulleruds kyrkogård, Edvard Svensson 1948, Värmlandsarkiv.
[124] Förslag till träkors å ceremoniplats rest på stubben efter en gammal jättebjörk, Samuel Kaldén 3.12.1948, Värmlandsarkiv.
[125] Ohlson 1975.
[126] Förslag till nybyggnad av bårhus vid Nedre Ulleruds kyrka, Gunnar Henriksson rev. 9.1.1956, Värmlandsarkiv.
[127] Blom 1975.
[128] Beskrivning till utvidgning av Nedre Ulleruds kyrkogård, Edvard Jacobson 2.7.1957, Värmlandsarkiv.
[129] Blom 1975.

Åren 1963-1965 tog Samuel Kaldén fram förslag och ritningar för plantering i anslutning till den nyuppförda sockenstugan och parkeringsplatsen. Den nya västra infarten och platsen mellan sockenstugan och älvravinen, anlades med gräsmatta som mot ravinen avgränsades av en rad med parkbuskar; rosentry, syren, spirea, brokbladig kornell, schersmin och korallkornell. Vid parkeringsplatsen visar planteringsritningen en oxbärshäck. Gränsen mot kyrka och kyrkogård markeras även av en rad pyramidekar. Runt om sockenstugan planterades buskar som plymspirea, vresros, och bukettspirea.[130] Kaldén anger även de grusarealer som skulle asfalteras.[131]

1963 togs förslag fram av Samuel Kaldén för omläggning av kvarter 9 och 10. Kvarteren utformades på likartat sätt. Kvarteren uppdelades med en mellanhäck av oxbär. På så vis erhölls tre gravrader inom varje häckindelad gravgård. En gravrad skulle stå fritt i gräsmattan medan de andra var belägna intill häck. Plattstigar anlades och parkbuskar planterades mot den angränsande runda platsen.[132]

1968 tog Samuel Kaldén fram förslag till omplanering av kvarter K, beläget vid klockstapeln. Förslaget avsåg att med hjälp av gräsmattor och plantering av oxbärshäckar mellan gravraderna ”ge kvarteret en vackrare, mera grön och levande utformning”. De grusade gravplatserna skulle i största möjliga utsträckning förses med gräsmattor och de ojämna häckarna runt gravplatserna skulle tas bort helt. Även borttagande eller sänkande av stenramar skulle övervägas. På ritningen finns det gamla bårhuset sydöst om klockstapeln utritat, vilket indikerar att det fanns kvar en tid efter att det nya bårhuset stod klart.[133]

1975 togs ett utvidgningsförslag fram av Samuel Kaldén för iordningställande av nya gravgårdar i norr, ända upp till vägkröken vid tjärnen.[134] Detta gick dock inte igenom hos Hälsovårdsnämnden. Området var för lågt beläget vilket medförde stor risk att vatten skulle tränga in vid gravsättning. Det fanns också risk för att avlopp och dränering inte skulle fungera vid högt vattenstånd i Klarälven. Hälsovårdsnämnden föreslog istället att området framför sockenstugan skulle tas i anspråk som gravmark.[135]

1975 upprättade Samuel Kaldén nya gravkartor för den befintliga kyrkogården, med förslag till ändringar, som också kom att genomföras. Kartorna upprättades på grundlag av befintliga gravkartor men kompletterades med vissa deluppmätningar. Vissa nya gravrader tillkom. Det gamla bårhuset bakom klockstapeln var borta vid denna tid och där ritades nya gravplatser in (södra delen av kvarter 11 och 12). Kvarterens beteckningar ändrades från bokstäver till siffernumrering. Kartan visar äldre beteckningar inom parentes för att göra det möjligt att finna gravplatser med vägledning av ett gammalt gravbrev. Ett stort antal grusgångar på den gamla kyrkogården kom att läggas igen med gräs. Inom kvarter 07, i gränsen mellan gamla och nya kyrkogården, fanns en gammal stenstolprad med kätting som togs bort för att bereda plats för en ny gravrad. I kvarter 09 sattes syrener som avgränsning kring servicestationerna. På nya kyrkogården tillkom kvarter 44 och 45. Samuel Kaldén skriver i sitt förslag att det var önskvärt att grusbelagda gravplatser skulle förses med gräsmatta, och att skiljehäckar kunde tas bort för att underlätta gräsklippning. Mellanhäckarna i gravraderna skulle dock bevaras och gärna hållas 1-1.30 meter höga. Gravplatsernas förändring skulle endast ske i samråd med gravrättsinnehavaren.[136]

---

[130] Planteringsförslag till området vid sockenstugan, Samuel Kaldén 22.11.1965, Värmlandsarkiv.
[131] Beräkning grusarealer som skola asfalteras, Samuel Kaldén 26.4.1965, Värmlandsarkiv.
[132] Förslag till omläggning av kvarter IX och X, Samuel Kaldén 14.5.1963, Värmlandsarkiv.
[133] Förslag till omplanering av kvarter K, 23.9.1968, Värmlandsarkiv.
[134] Iordningställande av nya gravgårdar inom kyrkogårdsområdet, Samuel Kaldén 4.12.1975, Värmlandsarkiv.
[135] Hälsovårdsnämndens protokoll, Forshaga kommun, 3.8.1976, Värmlandsarkiv.
[136] Gravkarta med förslag till vissa justeringar, Samuel Kaldén 4.12.1975, Värmlandsarkiv.

1983 togs ritningar fram av Scandiaconsult till ett personalhus invid sockenstugan. Ritningen visar även en urnlund och ekonomigård öster om uppfartsvägen samt gravkvarter i parkytan framför sockenstugan med en minneslund norr om kvarteren. Planerna för en kyrkogårdsutvidgning fick dock vänta och förslaget kom inte att genomföras enligt dessa ritningar.[137]

1987 togs en trädvårdsplan fram av Jan Olov Andersson, kyrkogårdschef i Katrineholm.[138]

1988 togs förslag fram till minneslund av Jan Olov Andersson, Katrineholm. Kyrkogårdsnämnden hade vid denna tid inga planer på att utvidga den befintliga kyrkogården, och man fann den befintliga ceremoniplatsen som lämplig för anläggandet av en minneslund. Ceremoniplatsen hade i sig stora kvaliteter och behövde i princip enbart kompletteras med smyckningsplats och sittplatser. Man såg också en fördel i att man slapp ändra på kyrkogårdens karaktär. En gångväg av smågatsten anlades fram till skulpturen, och rabatten runt skulpturen skulle nyttjas som smyckningsplats för allmänheten.[139]

1988 restaurerades kyrkogårdens 19 gravkors av smidesjärn. I samband med detta föddes idén att försöka finna levande anförvanter med anknytning till korsen. Dejebon Bertil Hofstedt gjorde en släktutredning som ledde fram till 13 personer. I samband med Hemkyrkans dag den 4 september inbjöds dessa personer för en återinvigning av de uppställda korsen och för att ta del av Hofstedts material. Släktutredningen förvaras i dag i Villans arkiv i Deje.[140]

Under 1990-talets början infördes självvattnande blomlådor, s.k. Emperilådor, vid kyrkogårdens skötselgravar.[141]

1992 godkändes ritningarna till ett kallförråd längs vägen norr om den nya kyrkogården.[142]

2007 togs ritningar fram för en askgravlund i nordväst, samt för ett framtida kistgravsområde väster om uppfartsvägen mot kyrkan. Ritningarna upprättades av Monica Sandberg, Landskapsgruppen, Lund. En halvcirkelformad askgravlund anlades i nordväst, där även en björkdunge planterades. Askgravlunden togs i bruk 2008. Ritningen visar friare former på framtida gångar och gångstigar som förbindelse mot det rätlinjiga kistgravsområdet. Här är häckarna tänkt att utgöras av avenbok och måbär.

I korthet innebar arbetena vid det planerade kistgravsområdet fyllning av mark och plantering av träd. En lindallé planterades längs vägen från bårhuset mot nordost. En trädkrans av lindar planterades även kring kistgravsområdet och tre servicestationer anlades.[143]

---

[137] Utvidgning av kyrkogård 2.9.1983, personalhus 29.8.1983 Scandiaconsult, Värmlandsarkiv.
[138] Trädvårdsplan upprättad av Jan Olov Andersson, kyrkogårdschef i Katrineholm, december 1987, Värmlandsarkiv.
[139] Minneslund på Nedre Ulleruds kyrkogård, Jan Olov Andersson, 7.11.1988, Värmlandsarkiv.
[140] Brev till berörda släktingar från kyrkoherde Lars Olsson, augusti 1988, Värmlandsarkiv.
[141] Lars-Göran Carlsson.
[142] Förslag kallförråd Nedre Ulleruds kyrka, godkänd av Forshaga miljö- och byggnadsnämnd 16.10.1992, Värmlandsarkiv.
[143] Bygghandling kyrkogårdsutbyggnad 2007.06.25 Monica Sandberg, Landskapsgruppen AB, Lund, Forshaga-Munkfors församling.

Vy från gamla kyrkogården mot den nya kyrkogården i norr. Rakt fram i bilden ses den centralt belägna skulpturen och minneslunden.

NEDRE ULLERUDS KYRKOGÅRD I DAG

Nedre Ulleruds kyrka och kyrkogård är belägna omkring tre kilometer öster om tätorten Deje, invid Klarälvens norra strand. Längs med vägen mot kyrkan passerar man den f.d. prästgården, Katrinebergs f.d. vårdhem och hembygdsgården.

Nordost om kyrkan, längs vägen till kyrkan, ligger den gamla gården Katrineberg med bevarade flygelbyggnader. I nordväst finns en tidigare väg till kyrkan som numera är avstängd för biltrafik. Rakt norr om kyrkoanläggningen ligger Katrinebergstjärnet omgivet av naturmark och skogsdungar. Utanför kyrkogården i öster finns skog, bäck och en bro. I väster finns skog och den s.k. Gröna gången, en stig mellan kyrkan och Vargån. Söder om kyrkogården utgör en brant slänt mot Klarälven en naturlig gräns.

Nordväst om kyrkan ligger sockenstuga, personalbyggnad och bårhus. Parkering finns på planen mellan kyrkan och sockenstugan, samt sker även längs med uppfartsvägen mot kyrkan. Längs med kyrkogårdens nordöstra gräns går en grusväg som ger förbindelse till kyrkogårdens östra delar. Norr om vägen finns ett förråd och en materialhanteringsplan.

Begravningsplatsen saknar kyrkogårdsmur. Trädkransen liksom en oxbärshäck i norr har på så vis funktion som yttre avgränsning. Kyrkoplanen väster om kyrkan omgärdas av stenstolpar förbundna av kätting samt en rad med pelarekar. Avgränsningen med stenstolpar gick tidigare längs med hela gränsen mot gamla kyrkogården, men togs bort när en ny gravrad anlades under 1970-talet. Trädbeståndet består till största del av lind. På gamla kyrkogården finns en enstaka ek och en kastanj. Bakom klockstapeln i söder finns tall, björk och lönn. Mellan den gamla och nya kyrkogården finns en rad med lönnar. I ett nyanlagt område i nordväst finns en björkdunge.

Kyrkogården har utvidgats vid flera tillfällen och är i dag indelad i 44 kvarter. En minneslund ligger centralt på kyrkogården och en askgravlund finns i anslutning till björkdungen i nordväst. Ett framtida kistgravsområde finns i den stora gräsytan väster om uppfartsvägen mot kyrkan. Kyrkogården har en oregelbunden form med den äldsta delen runt kyrkan, på plan mark. Österut stiger marken i en höjd, på vars krön klockstapeln står. Marken planar sedan ut mot öster och norr. Den norra delen är helt plan. Samtliga gångar på kyrkogården är asfalterade. Flertalet grusgångar och grusgravar lades igen och såddes med gräs under 1970-talet.

Den gamla kyrkogårdens häckar utgörs av måbär respektive oxbär. Många gravplatser i anslutning till kullen på gamla kyrkogården har dock bevarade stenramar eller stödstenar anpassade till topografin. Här återfinns höga smala gravvårdar från 1800-talets andra hälft och 1900-talets början. Däribland finns fyra bevarade grusgravar med järnstaket. Två gravplatser har omgärdning i form av stenstolpar och kätting. Här finns också några kalkstensvårdar, ett tiotal gjutjärnsvårdar samt ett lapidarium med nitton uppställda smideskors. Kyrkogårdens östra del togs i bruk som allmänområde 1905. Ett allmänområde var en avgiftsfri begravningsform där enskilda gravsattes i löpande följd utan gravrätt. Allmänningen togs troligen i bruk för familjegravar under 1940-talet, men här finns enstaka spridda äldre gravplatser över enskilda bevarade.

Den nya kyrkogårdens häckar utgörs av amerikansk hagtorn och oxbär. I ett urngravsområde har vissa rader skiljehäckar av måbär. Lindar finns både som trädkrans och inne i kvarteren. Den monumentala stenskulpturen med den senare anlagda minneslunden utgör en central del på kyrkogården. Kring den cirkelrunda platsen finns fyra kvarter som tidigare varit allmänningar. Endast en allmänning har bevarad karaktär, medan övriga är omlagda för vanlig gravsättning under 1970-talet. Allmänlinjen går att följa åren 1943-1961. Norr om minneslunden ligger urngravsområdet med bågformade gravrader. Intill finns en särskilt anlagd sittplats med en brunn. Gravraderna i väster är anlagda med stora mellanrum, eftersom de är anpassade efter de trädrader som fanns på platsen. Gravplatserna är stora med låga breda familjegravvårdar tillkomna under 1940-1960-talet. Längs kyrkogårdens norra sida samt i urngravskvarteret finns gravplatser som tillkommit i senare tid. På både gamla och nya kyrkogården finns ett antal servicestationer i likartat utförande. Flera är omgärdade av häckar.

Nedre Ullerud
Förråd
Kv.45
Kv.45
Kv.45
Kv.42
Kv.43
Kv.44
Kv.41
Kv.40
Kv.46
Kv.46
Kv.34
Kv.35
Kv.33
Kv.38
Kv.39
Kv.36
Kv.37
Kv.32
Kv.30
Kv.29
Kv.28
Kv.31
Kv.07
Kv.07
Sockenstuga
Personal
Barhus

Nedre Ullerud
Klockstapel
Kyrka
Kv.07
Kv.33
Kv.36
Kv.31
Kv.07
Kv.08
Kv.08
Kv.06
Kv.06
Kv.02
Kv.03
Kv.04
Kv.05
Kv.11
Kv.12
Kv.13
Kv.14
Kv.15
Kv.16
Kv.17
Kv.18A
Kv.18B
Kv.19
Kv.20
Kv.21
Kv.22
Kv.23
Kv.24
Kv.25
Kv.26
Kv.27

KVARTER

Kvarter 02-17 (kvarter 1 finns ej), består av den äldsta kyrkogårdsmarken närmast kyrkan. Öster om kyrkan stiger marken i en höjd, och på krönet står klockstapeln. Marken planar sedan ut mot öster och norr. Söder om klockstapeln, i kvarter 09 och i slänten mot älven, finns några träd av sorterna tall, lönn och björk. Längre österut finns en trädkrans av lind. I gränsen mot nya kyrkogården, kvarter 07, finns en rad med lönnar. Inne i kvarteren öster om kyrkan finns endast två träd; en stor gammal ek i kvarter 06, liksom en stor gammal kastanj i kvarter 15. En gravplats i kvarter 10, intill klockstapeln, är planterad med en tuja som växt sig hög. Gravkvarteren består av rätlinjigt anlagda gravrader med rygghäckar av måbär. Kvarter 07 som befinner sig i gränsen mellan gamla och nya kyrkogården, har en rygghäck av oxbär. Vissa äldre gravplatser nära klocktornet, i kvarter 10, saknar rygghäck. Utmärkande för området är att flera gravplatser omgärdas av stödmurar och stödstenar anpassade till topografin.

I anslutning till kullen finns många gravplatser med koppling till bygdens tidigare järnhantering. Här vilar både smeder, förvaltare och brukspatroner. Se även *Mycket värdefulla gravvårdar*. Många av gravvårdarna, främst i **kvarter 02-10** är tillkomna under 1800-talets andra hälft och 1900-talets början, och kännetecknas av höga smala stenar. Här finns även några gjutjärnsvårdar och gravvårdar av kalksten. Längs kyrkogårdens södra sida, i kvarter 09, finns också ett s.k. lapidarium med 19 st smideskors. Ett av dem bär kyrkogårdens tidigaste dödsår, 1625. Flertalet gravplatser på kullen har bevar-ad stenram, men är numera belagda med gräs. Två gravplatser omgärdas av stenstolpar med kätting. Kyrkogården har fyra grusgravar som omgärdas av järnstaket, däribland Geijer-Anderssons stora familjegrav. En gravplats i kvarter 09, över provinsiallläkaren Wilhelm Stiernstedt, har ett speciellt läge på en egen platå med stödmur mot älvslänten. Området har tagits i bruk för förnyad gravsättning och de äldre högresta gravvårdarna samsas därför med låga breda gravvårdar från 1920-1950-talet.

Lapidarium med smideskors finns i söder.

Öster om kyrkan stiger marknivån. På kullen finns klockstapeln och de äldsta gravplatserna. Många omgärdas av stenramar samt stödmurar/stenar.

Fyra grusgravar omgärdas av järnstaket. T.v. Nicklas Arvidssons grav. T.h. Geijer-Anderssons grav.

I kvarter 10 står äldre gravvårdar fritt i gräsytan.

Kvarter 18-27 befinner sig på 1905 års utvidgningsområde, vilket omges av en trädkrans av lind. Marken sluttar svagt i väster och planar ut mot öster. Gravkvarteren är rätlinjigt anlagda med rygghäckar av oxbär. Området smalnar av mot öster. Längs den nordöstra gränsen finns en bäck med en bro som förbinder kyrkogården med Katrineberg.

Området är ett f.d. allmänområde, där enskilda har gravsatts i löpande följd. I dag finns enstaka gravvårdar kvar från tiden omkring 1905 fram till 1920-30-talet, däribland mindre stenar och hällar, järnkors och gravvårdar av trä. Framträdande är den monumentala gravvård i kvarter 24, som restes över två flickor som förolyckades i en tågolycka år 1910. Se även *Mycket värdefulla gravvårdar.* I övrigt finns låga breda familjegravvårdar, tillkomna från 1940-talet fram till i dag.

Kvarter 28-30 ligger på den nya kyrkogården, d.v.s. 1940-talets utvidgningsområde. Kvarteren utgörs av en avdelning med familjegravar öster om uppfartsvägen, invid kyrkan. Gravraderna är rätlinjigt anlagda och gravvårdarna finns i en gemensam gräsyta med rygghäckar av amerikansk hagtorn. Gravplatserna är stora och det är också långt mellan gravraderna, eftersom de anpassades efter de lindar som redan fanns på platsen. Gravvårdarna som är tillkomna under 1940-50-talet är låga och av en bredare storlek än vanligt, troligen efter anvisningar av lanskapsarkitekt Edvard Jacobson.

Kvarter 31-34 består av en familjegravsrad som löper runt omkring den nya kyrkogårdens centrala del. Rygghäcken utgörs av amerikansk hagtorn. Gravvårdarna är låga och breda. Innanför häcken finns den centralt placerade minneslunden omgiven av f.d. allmänområden.

Utblick över 1905 års område, sett från öster.

Utblick över 1905 års område, sett från klockstapeln.

Kvarter 28-30 har stora gravplatser.

Kvarter 31-34 består av en familjegravsrad som löper runt de f.d. allmänkvarteren och den centralt placerade minneslunden.

Kvarter 35 utgörs av en familjegravrad som anlagts i en cirkel med rygghäck av amerikansk hagtorn. Gravplatserna är stora och vända in mot mitten. Gravraden med låga och breda gravvårdar, utgör fond åt den monumentala skulpturen i minneslundens mitt.

Minneslunden, som togs i bruk 1989, är anlagd i anslutning till en då befintlig cirkelrund ceremoniplats. Ursprungligen stod den stora hängbjörken ”Kronbrua” i mitten, vilken under 1950-talet ersattes av skulpturen ”Mänskligheten i Guds hand”, gjord av Jonas Fröding, Malmö. Inskriptionen på stenen är psalm 21 vers 2, vilken lyder ”Tidevarv komma tidevarv försvinna släkten följa släktens gång aldrig förstummas tonen från himlen i själens glada pilgrimssång”.[144] Framför skulpturen ligger en sten med inskriptionen ”Minneslund”.

En gångväg av smågatsten leder fram till skulpturen och i rabatten nedanför finns en plantering av prydnadsgräs, stäppsalvia, daggkåpa och sommarblommor. Den främre delen av rabatten utgör smyckningsplats. Vid smyckningsplatsen står även ett ljusskåp. Jordningsytan omgärdas av en låg idegranshäck. Vid ingången till minneslunden finns en flerarmad lyktstolpe av klassisk modell samt två parksoffor av modell Byarum Lessebo.

Kvarter 35, gravraden utgör fond åt skulpturen i minneslundens mitt.

Minneslunden är centralt anlagd på den nya kyrkogården och omges av en låg idegranshäck.

Skulpturen ”Mänskligheten i guds hand” är gjord av Jonas Fröding, Malmö, under 1950-talet.

[144] Ohlson 1975.

Kvarter 36-37 är ursprungligen anlagda som allmänområden. Troligen skedde en omläggning för vanlig gravsättning under 1970-talet. Det är oklart om det då var outnyttjad gravmark som togs i anspråk, eller om gravvårdar plockats bort. Kvarteren ligger symmetriskt på vardera sida om gångvägen mot minneslunden. Kvarteren har korta gravrader längs rygghäckar av oxbär. Gravvårdarna är tillkomna under 1970-talet och är av likartad karaktär.

Kvarter 36 och 37 lades om under 1970-talet.

Kvarter 38-39 är ursprungligen anlagda som allmänområden. Kvarter 38 har karaktären av allmänområde bevarad och det går att utläsa gravsättning under åren 1943-1961. Gravsättning av enskilda har även skett en tid efter år 1964, då allmänlinjer upphörde. Det f.d. allmänområdet kännetecknas av en grupp gravvårdar i en gemensam gräsyta, däribland mindre stenar och hällar, samt enstaka gravvårdar av trä.

Kvarter 38 är ett f.d. allmänområde med bevarad karaktär.

Kvarter 39 är omlagt för vanlig gravsättning, troligen under 1970-talet. Rygghäckarna utgörs av amerikansk hagtorn. En gravrad står fritt i gräsytan utan rygghäck.

Kvarter 40-42

Kvarter 40-42 utgörs av gravrader belägna i den norra delen av nya kyrkogården. Många av gravplatserna har tagits i bruk under 1950-60-talet och stenar av röd granit är vanligt. Mellan kvarter 41 och 42 finns en anlagd sittplats med en brunn omgiven av perennplantering. Platsen omgärdas delvis av en låg idegranshäck.

Kvarter 43U är ett kvarter anlagt med bågformade gravrader längs rygghäckar av amerikansk hagtorn. De nordligaste gravraderna är avsedda för urngravar.

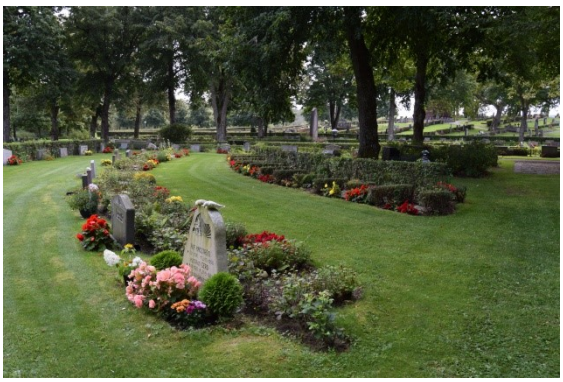

Kvarter 43U

Gravraderna längst i söder är avsedda för liggande hällar och gravplatserna är avdelade med låga skiljehäckar av måbär.

Kvarter 44 är en kort gravrad belägen i slutet på kvarter 45 i öster. Den är inte tagen i bruk ännu.

Kvarter 45 anlades 1975 och består av en lång bågformad gravrad längs kyrkogårdens nordöstra sida. I västra delen av gravraden finns en förbindelsetrappa från den grusväg som går längs kyrkogårdens norra och östra sida.

Askgravlunden, som togs i bruk år 2008, är förlagd i ett parkliknande område med en björkdunge. Askgravlunden har en halvcirkelform och är anlagd med två parallella stensatta planteringsytor med en mellanliggande grusgång. Längs med den östra rabatten finns smyckningsplatsen, med en rad av låga granitstenar med namnplattor. Planteringarna utgörs av rododendron, tuvrör, ulleternell, kärleksört, rosa spansk näva och stäppsalvia. I askgravlunden finns två parksoffor av modell Byarum Lessebo samt ett ljusskåp. Belysning utgörs av en lyktstolpe av modell Philips Montmartre.

Ett framtida kistgravsområde på platsen framför sockenstugan och bårhuset är planerat och delvis förberett. Ritningen visar ett antal gravrader på båda sidor om vägen från bårhuset. Tre servicestationer finns anlagda i dag, varav en är placerad i anslutning till askgravlunden. Servicestationerna har markplattor av betong och är försedda med vas- och redskapsställ samt har vattenposter av modell Orax Svanen.

Kvarter 45 är en lång gravrad längs kyrkogårdens nordöstra sida.

Askgravlunden är förlagd i ett parkliknande område.

Askgravlundens smyckningsplats.

Området framför sockenstugan och bårhuset planeras att tas i bruk för gravsättning.

INSKRIPTIONER OCH TITLAR

Utifrån släktnamn och inskriptioner, går det att utläsa vad som ägt rum i Nedre Ullerud sedan 1600-talet. De gamla smideskorsen vittnar tillsammans med titlarna smeden och smedmästaren om järnhanteringen vid bruken i Mölnbacka, Dömle och Kvarntorp. Längre upp i hierarkin finns titeln brukspatronen och kontorschefen. Flera gravvårdar har också titeln bruksförvaltaren. Bland familjerna som bebodde Katrineberg och andra bruksherrgårdar finns efternamn som exempelvis Kolthoff, Lewenhaupt, Geijer, Andersson, Friberger, Örn, Falk och Uggla. Efternamnet Solberg går att koppla till en smedsläkt som bebodde den s.k. Solbergsgården på Dömle. Flera gravvårdar har titeln byggmästaren (med ortsnamnen Mölnbacka respektive Dejefors) liksom titeln bruksbyggmästaren (Mölnbacka). Vissa inskriptioner har koppling till sågverksrörelsen vid Dejefors bruk och till flottningen, med titlar som faktor, faktoren, virkesmätare och flottningsförmannen (Lustnäs).

Hemmansägaren är i regel en vanlig titel och på Nedre Ulleruds kyrkogård finns även flera vårdar med titeln lantbrukaren och arrendatorn/arrendatoren. Här kan också en jordbruksinspektor nämnas. Skogen och jordbruken i socknen låg i många fall under bruken, vilket många titlar vittnar om. Här finns; sex skogvaktare, tre länsskogvaktare, en överskogvaktare och en skogsarbetare. Därtill finns en norsk ”skogsförvalter”, som på stenen uppges vara född i Norge och död i Sverige.

En rad titlar kan också kopplas till sulfat- och kraftpappersfabriken, möjligen också kraftstationen. Flera personer har titeln förman. Vidare finns titlarna sektionschef, verkmästare, övermaskinisten, förrådsf.v.(förrådsförvaltare), elektriker, maskinist. En enda gravvård har titeln fabriksarbetare och den är rest över Karl Johansson (1898-1968).

Järnvägen var betydelsefull för transporter men också som arbetsgivare. På kyrkogården återfinns flera gravvårdar med titlarna stationsinspektoren och banvakt. Hit hör också titlar som banbiträde, banmästaren, stationskarl, stationsmästare och stationsförman. En av de anställda vid järnvägen var B. G. Hägg, som också var ordförande i Missionsförsamlingen. Hans familjegravvård från 1927 är inte bara försedd med hans titel – stationskarlsförman, utan har också en uttrycksfull sentens och uppmaning: ”Det återstår en sabbatsvila för guds folk återseendet står kvar. Häggs sista hälsning: ’Kämpen för rättfärdighetens krona’.”

På kyrkogården finns också gravvårdar med koppling till bygdens administration och offentliga sektor med titlar som landstingsman, nämndeman, tullmästare samt fjärdingsmannen. En gravvård är försedd med symbolen av en passare och en vinkelhake, vilket kan härledas till Frimurarorden. Inom det militära finner man titlar som fältjägaren, ”kaptenen grefve”, och majoren.

Sjukvården representeras av titeln provinsialläkaren tillsammans med symbolen av en s.k. Asklepiosstav. Staven är omslingrad av en orm och symboliserar läkekonsten. En variant av denna symbol finns på en gravvård över en tandläkare. Här visar symbolen en orm som ringlar uppför en tandnyckel, vilket betecknar tandläkaryrket. Kvinnliga yrkestitlar är i regel lätträknade, så även på denna kyrkogård. Barnmorskor hade i regel högt anseende. Gravvården över Nedre Ulleruds distriktsbarnmorska Hildur Olsson (1888-1938) anger henne med titel före maken, vars namn anges utan titel. Stenen är försedd med en stor korssymbol som förknippas med sköterskeutbildningar. Därtill

hedras hon med inskriptionen ”I tacksamt minne”. En vård över Maria Larsson från Arnästorp (1843-1914) kan också nämnas. Den har den hedersamma inskriptionen ”Ett tacksamt minne till vår kära moder, barnen”. En senare gravvård har inskriptionen ”Världens bästa mamma”. Kvinnornas namn anges i regel tillsammans med inskriptionen makan eller hustrun. Fröken finns också i ett fall. Några vårdar är försedda med den jämlika inskriptionen makegrav. På kyrkogården finns också några syskongravar med inskriptionen syskonen eller bröderna.

Skolväsendet representeras av flera personer med titeln folkskolelärare. Här kan också nämnas; lärarinnan, rektorn samt titeln fil.mag. Gravvården över O. H. Bergström (1968-1940), är försedd med särskild information ”organist och folkskollärare i denna församling åren 1897-1928.”. En annan vård har också försetts med en mer utförlig information: ”Skollärare Mattias Svensson *1845 +1919 Jeriko, en föregångsman som fruktodlare, församlingen reste vården.”

Flera vårdar har koppling till ortens handel och service med titlar som; grosshandlare, köpman, handelsträdgårdsmästaren, bokhandlaren, urmakaren, skomakaren, skräddarmästaren, målarmästaren, frisörmästaren, föreståndaren och bankkamrer. Järnhandlare Jacobssons familjegrav är försedd med symbolen för järn. Andra intressanta yrkestitlar är fabrikören/fabrikör, bryggaren samt mjölnaren. På kyrkogården vilar även en konstnärinna, Marika af Ekström (1883-1968) och en konstnär, Axel Dahlström (1895-1976).

Några titlar med koppling till församlingen finns också; kyrkoherden kyrkvakt., kyrkvärden, kantor, organisten, vaktmästare ”Stiftsgården Dömle”. Här finns också den originella titeln Körkgôbben. Två pastorer kan också nämnas. En känslosam inskription finns på ”nämndemannen och kyrkovärden” Nils Månssons gravvård (1786-1854): ”Hvila i wälsignelse du af gud ällskade själ din bortgång har kostat mig många tårar sörjande maka”.

På många av kyrkogårdens äldre gravvårdar finns inskriptioner som bibelhänvisningar, psalmverser och sentenser; ”Intet liv utan död ingen död utan liv”, ”Trogen intill döden”, ”Starkare än döden är kärleken”, ”Störst av allt är kärleken”, ”Vad som bliver sått i svaghet det uppstår i kraft”, ”Således står en sabbats vila åter för guds folk”, ”Någonstans inom oss är vi alltid tillsammans”, ”Jag vet att min förlossare är vunnen”, ”Saliga äro de fridsamma ty de skola kallas guds barn”, ”Du var ett lån vi alltid minns något underbart som ej längre finns”, ”Snart är försvunnen den korta tid då ingen fattas”, ”Saliga äro de renhjärtade ty de skola se gud”, ”Vad är all jordens glans mot himlens frid som varar”, ”Tack för allt du gav oss”, ”Så länge vi minns dig finns du kvar”, ”Älskad i livet saknad i döden”. Enkelt formulerade inskriptioner som förekommer är exempelvis ”Vilorum för”, ”Sof i ro” och ”Min älskade solstråle”.

Två gravvårdar på kyrkogården berättar om tragiska olyckor. Den ena stenen är lagd över den unga ingenjören Bertil Stenbäck som dog år 1940 ”omkommen genom flygolycka”. Överst på stenen finns flygvapnets symbol. Den andra stenen är rest av Logen Frihet, över flickorna Jenny Edström och Hilma Olsson som ”Omkommo genom olyckshändelse den 14 aug. 1910”. De blev överkörda av tåget.

VEGETATION

Träd
Kyrkogården domineras av lindar. 1905 års kyrkogårdsområde i öster har en trädkrans av lind. Söder om klockstapeln, längs kyrkogårdens sida och i slänten, finns några träd av sorterna tall, lönn och björk. En rad med pelarekar omger kyrkoplanen väster om kyrkan. I gränsen mot nya kyrkogården, kvarter 07, finns en rad med lönnar. Inne i kvarteren öster om kyrkan finns endast två träd; en stor gammal ek liksom en stor gammal kastanj. En gravplats intill klockstapeln är planterad med en tuja som växt sig hög.

På det senare anlagda kyrkogårdsområdet i norr finns likaså en trädkrans av lind. Äldre lindar finns inne i kvarteren. Dessa träd tillhörde Katrinebergs parkområde och fanns på platsen innan kvarteren anlades. En lindallé med stora gamla träd finns längs med uppfartsvägen mot kyrkan. En nyplanterad trädkrans av lindar finns omkring det framtida utvidgningsområdet framför sockenstugan. Längs med vägen som utgår från bårhuset finns också en nyplanterad lindallé. Vid personalbyggnaden står en solitär ek. I anslutning till askgravplatserna i nordväst finns en dunge med Ornäsbjörk och vårtbjörk.

Häckar och buskar
Rygghäckarna på gamla kyrkogården består av måbär (kvarter 02-16) samt av oxbär (kvarter 17-27). Rygghäckarna i kvarter 07, mellan gamla och nya kyrkogården, består av oxbär.

Rygghäckarna på nya kyrkogården består i huvudsak av amerikansk hagtorn. Några av de bågformade gravraderna i kvarter 43U, är försedda med låga skiljehäckar av måbär. Rygghäcken i kvarter 45 består av oxbär. Minneslundens jordningsyta omgärdas av en låg idegranshäck. Idegranshäck omgärdar även delvis den anlagda sittplatsen på den nya kyrkogården.

Omkring sockenstugan finns prydnadsbuskar som plymspirea och parkolvon. Vid personalbyggnaden finns rabatter för sommarblommor/reservplantering. Norr om kyrkobyggnaden finns några prydnadsbuskar.

Övrig plantering
Flera gravplatser på den gamla kyrkogården är planterade med syrenhortensia. Vid äldre gravplatser finns i flera fall perenner och buskar som planterats av gravrättsinnehavarna. Dessa utgör en del av kyrkogårdens gröna kulturarv. Som exempel kan nämnas funkia, kärleksört och hjärtbergenia. En perennrabatt finns i anslutning till den anlagda sittplatsen vid brunnen på den nya kyrkogården. Här finns bl.a. funkia och astilbe. Rabatter med perenner finns även vid minneslunden och askgravlunden.

OMGÄRDNING OCH ENTRÉER

Kyrkogården saknar kyrkogårdsmur. Kyrkoplanen utanför kyrkporten omgärdas dock av stenstolpar förbundna av kätting. Överst på stolpen sitter ett litet järnkors. Längs kyrkogårdens nordöstra gräns finns en yttre rygghäck av oxbär.

Huvudentré med informationstavla finns direkt norr om kyrkan, i anslutning till kvarter 07, som delar gamla och nya kyrkogården. Entré till kyrkogården sker även i anslutning till den alléprydda uppfartsvägen mot kyrkan. Många besökare parkerar längs uppfarten och går in över gräsmattan eller via en gångväg mitt på området. Längs kyrkogårdens nordöstra sida finns en körbar grusväg som ger förbindelse till kvarteren längst i öster. Vid grusvägens infart leder en trappa upp för slänten till kyrkogården. Längre österut planar marknivån ut och ingång sker genom öppningar i häcken. I öster finns en vändplan/parkering.

Längs kyrkogårdens nordöstra sida går en bäck som utgör Katrinebergstjärnets utlopp i Klarälven. Här finns en smal bro som minner om en tidigare förbindelse mellan kyrkogården och Katrineberg. Den gamla kyrkvägen gick över Katrinebergs trädgård och via en träbro över bäcken. I *En bok om Nedre Ullerud* från 1975, uppges att man har hittat spikar efter denna bro. Den befintliga brons ålder, och huruvida dess läge överensstämmer med den gamla brons, har inte utretts vidare i detta arbete, då bron i dag befinner sig utanför kyrkogårdens fastighetsgräns. Bron har flera lösa stenar och är inte stabil. En väl upptrampad stig finns på andra sidan.

Alléprydd väg till kyrkan, sedd från söder. Här parkerar många och går in via gräsmattan eller via en gångväg mitt på området.

Huvudentré till kyrkogården finns norr om kyrkan. Kyrkoplanen omgärdas av stenstolpar förbundna av kätting.

En ostadig stenbro vid bäcken i nordost, förbinder kyrkogården med Katrineberg.

En grusväg i nordost ger förbindelse till kvarteren längst i öster. Vid infarten finns en trappa upp till kyrkogården liksom en servicestation.

BYGGNADER

Nedre Ulleruds kyrka uppfördes 1752-1759 under ledning av murmästare Christian Haller. Sannolikt ingår delar av den tidigare 1600-talskyrkan i kyrkans västra korsarm. Kyrkobyggnaden har en korsformad plan med fasade hörn mellan korsarmarna, tresidigt avslutat korparti och utbyggd sakristia i öster. Exteriören är tidstypisk med rundbågiga muröppningar och ett mansardtak, som i dag är plåtklätt.[145]

Klockstapeln uppfördes 1742 av byggmästare Olof Jonsson i Sandviken, Frykeruds socken. Klockstapeln är fyrkantig med sluttande väggar och klockformat tak. Den är uppförd i timmer och helt klädd i tjärade spånor. På fasaden är spånen rundade, medan de är raka på taket. Rektangulära, svarta ljudöppningar med två luckor finns åt de fyra väderstrecken.[146]

Bårhuset uppfördes 1956 efter ritningar av arkitekt Gunnar Henriksson, i samråd med Edvard Jacobson.[147] Väggarna av betong är vitputsade och taket är belagt med skiffer.

Sockenstugan uppfördes 1957 som församlingshem efter ritningar av arkitekt Anders Dahlborg, Luleå. Entreprenör var Björkelunds Eftr. Deje. Den tidigare sockenstugan flyttades till hembygdsgården i samband med att den nya uppfördes.[148] På platsen stod gamla kyrkstallar som revs för att lämna plats åt sockenstugan.[149] Byggnaden har en suterrängvåning med garage. Väggarna har faluröd panel och det valmade sadeltaket är belagt med skiffer.

Personalbyggnaden är uppförd efter ritningar framtagna av Scandiaconsult år 1983.[150] Byggnaden har väggar av faluröd panel och tak belagt med skiffer.

Förrådet uppfördes efter ritningar som godkändes år 1992.[151] Byggnaden har väggar av liggande faluröd panel och tak belagt med plåt.

[145] Bebyggelseregistret, Raä.
[146] Bebyggelseregistret, Raä.
[147] Förslag till nybyggnad av bårhus vid Nedre Ulleruds kyrka, Gunnar Henriksson rev. 9.1.1956, Värmlandsarkiv.
[148] Blom 1975.
[149] Blom 1975.
[150] Utvidgning av kyrkogård 2.9.1983, personalhus 29.8.1983 Scandiaconsult, Värmlandsarkiv.
[151] Förslag kallförråd Nedre Ulleruds kyrka, godkänd av Forshaga miljö- och byggnadsnämnd 16.10.1992, Värmlandsarkiv.

Nedre Ulleruds kyrka uppfördes 1752-1759.

Klockstapeln uppfördes 1742.

Bårhuset uppfördes 1956.

Personalbyggnaden uppfördes efter ritningar framtagna år 1983.

Förrådet uppfördes efter godkännande 1992.

Sockenstugan t.v. byggdes 1957, t.h. syns personalbyggnaden.

ÖVRIGT

Meditationsplatser
En särskilt anlagd sittplats med en brunn finns på den nya kyrkogården. Marken är belagd med markplattor och sittplatsen är omgärdad på två sidor av en låg idegranshäck. Runt den stenklädda brunnen finns en plantering med bl.a. funkia och astilbe. Vid sittplatsen finns en parksoffa med träsits av modell Norrahammar. I övrigt finns sittplatser i minneslunden respektive askgravlunden, som beskrivs i ett tidigare stycke.

Bänkar och belysning
Parksoffor av modell Norrahammar, med svart stativ och träsits respektive silverstativ, finns utplacerade på några få ställen. I minneslunden och askgravlunden finns parksoffor av modell Byarum Lessebo, med svart stativ och grön sits.

Kyrkogårdens belysning utgörs av lykttolpar med fyra olika sorters armatur. En variant av klassisk gaslyktemodell finns vid kyrkoplanen väster om kyrkan. I minneslunden finns en klassisk modell med trearmad armatur. I anslutning till askgravlunden finns lyktstolpar av modellen Philips Montmartre. På kyrkogården och på parkeringsplatsen finns även lyktstolpar med klotarmaturer av s.k. blåsigt glas.

Servicestationer
Kyrkogårdens servicestationer är försedda med vasställ, redskapsställ, säckhållare i trä med plåtlock, tunna för kompost samt enkla vattenposter. Servicestationerna omgärdas i många fall av häckar.

Meditationsplats med brunn finns på nya kyrkogården.

Lyktstolpe av gaslyktemodell vid kyrkoplanen.

Parksoffa av modell Byarum Lessebo.

Servicestationerna omgärdas i många fall av häckar.

SAMMANFATTNING AV NEDRE ULLERUDS KYRKOGÅRDS KARAKTÄRSDRAG

Nedre Ulleruds kyrkplats har medeltida ursprung och är avskilt beläget, några kilometer öster om tätorten Deje. Den närmsta bebyggelsen utgörs av den gamla gården Katrineberg som har stor anknytning till kyrkans och kyrkogårdens historia. Från kyrkogården ges utsikt över Klarälven, det gamla prästgårdsnäset med rester av Lustnäs flottning, samt mot Dejefabrikens ruiner och skorstenar.

Kyrkogården saknar kyrkogårdsmur vilket gör träd och häckar betydelsefulla som yttre avgränsning. Lindar är det dominerande trädslaget. Kyrkoplanen väster om kyrkan är gestaltad med en rad av höga pyramidekar samt omgärdas av äldre stenstolpar förbundna med kätting. Trädplanteringen upplevs som strikt och värdig. Pyramidekarna tillsammans med alléerna vid uppfarsvägen samt vid bårhuset, har ett stort miljö- och upplevelsevärde.

Kyrkogården är i stort rätlinjigt anlagd och får en särskild karaktär av den höga kulle som en fristående klockstapel är placerad på. Här är gravplatserna anpassade till topografin genom stenramar och stödstenar. Den gamla kyrkogården präglas till viss del av 1970-talets renovering, då grusgångar och grusgravar såddes igen med gräs. Även skiljehäckar mellan gravplatserna är borttagna. Kvarteren på kullen har dock en ålderdomlig karaktär med många bevarade ramgravar och höga gravvårdar från 1800-talets andra hälft och 1900-talets början. Fyra gravplatser omgärdas av järnstaket, och två gravplatser av stenstolpar och kätting. Här finns även några kalkstensvårdar, ett tiotal gravvårdar av gjutjärn samt ett lapidarium med smideskors, med det äldsta dödsåret 1625. Av särskilt intresse är de gravvårdar med koppling till bygdens tidigare bruksverksamheter. Syrenhortensia pryder flera gravplatser. Två stora solitära träd, en kastanj och en ek, står i dag på den gamla kyrkogården. De stora trädkronorna har stor betydelse då de skänker rumslighet och skugga. Området i öster har en öppnare karaktär utan trädplantering saknas där. Kvarteren längst i öster består av ett f.d. allmänområde som tagits i bruk för familjegravar. Det kilformade området karaktäriseras av många gravrader längs rygghäckar, med gravvårdar i likartat utförande. Endast enstaka spridda vårdar från 1900-talets början finns bevarade.

Den nya kyrkogården i norr karaktäriseras av mer rumslighet, med många träd och lummig grönska. Området är anlagt efter de trädrader som fanns i den tidigare Katrinebergsparken. Kvarteren rakt norr om kyrkan präglas på så vis av stora gräsytor och långa gravrader, anlagda längs rygghäckar i trädraderna. De äldsta gravplatserna närmast kyrkan, från 1940- och 1950-talet, är stora med låga och breda gravvårdar.

Ett centralt motiv finns i skulpturen ”Mänskligheten i guds hand”. Den cirkelformade platsen runt skulpturen utgör i dag minneslund. Gångvägen som omsluter minneslunden är ett viktigt huvudstråk och en rad med familjegravar från 1940- och 1950 talet utgör fond till platsen. Ett av de f.d. allmänkvarteren som finns grupperade kring skulpturen har bevarad karaktär. Här finns låga enkla gravvårdar och man kan avläsa hur enskilda har gravsatts i löpande följd. Vid urngravsområdet finns färre träd och karaktären är öppen och ljus. Vissa gravrader i urngravskvarteret har låga skiljehäckar och är avsedda för liggande vårdar. Hela den norra gränsen utgörs av en lång bågformad gravrad där gravsättning har skett i senare tid. Betydelsefull för den norra delen av kyrkogården är den anlagda meditationsplatsen med en brunn invid urngravskvarteret.

Den nyligen anlagda askgravlunden i nordväst, befinner sig i en björkdunge i ett parkliknande område. Ett framtida kistgravsområde är planerat i de vida gräsytorna framför sockenstuga och bårhus. När detta tas i anspråk kommer det att ändra karaktären, som varit den samma sedan 1940-talet. Ett område fanns dock planerat redan då, men med en annan gestaltning.

LAGSKYDD

Begravningsplatsen är tillkommen före 1940 och skyddas därmed av kulturmiljölagens 4 kapitel 13 § som säger ”I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen för att väsentligt ändra begravningsplatsen”. Tillstånd krävs alltid för utvidgning och för uppförande eller väsentlig ändring av byggnader, murar, portaler eller andra fasta anordningar. Detta skydd omfattar även de delar av kyrkogården som är tillkomna efter 1939. Vid frågor kring förändringar och tillstånd kontakta gärna Länsstyrelsen i Värmlands län.

ATT SÄRSKILT TÄNKA PÅ I FÖRVALTNING OCH ANVÄNDNING AV NEDRE ULLERUDS KYRKOGÅRD

Viktigt för helheten

- Kyrka och kyrkogård utgör en samlad miljö med medeltida förankring och fungerar som historisk symbol.

- Utblickar mot Klarälven i söder är betydelsefull för kyrkogårdens karaktär. Vegetationen bör hållas undan så att siktlinjer bibehålls.

- Omgärdningen kring kyrkoplanen i väster, i form av stenstolpar förbundna av kätting, är ett viktigt arkitektoniskt element och avgränsar kyrkogården både fysiskt och symboliskt från omgivningen. Omgärdningen ska bevaras.

- Kyrkogårdens gångar bör ha bevarad sträckning.

- Viktiga platser i anläggningen är särskilt anlagda sittplatser för kontemplation. Sittplatserna bör bevaras.

- Servicestationer ska vara noga planerade och anlagda så att de inte inkräktar på gravplatser.

- Mycket värdefulla gravvårdar, som är i församlingens ägo, får inte avlägsnas från befintlig plats, ändras eller återupplåtas.

- Värdefulla gravvårdar, som är i församlingens ägo, bör bevaras och bör inte avlägsnas från befintlig plats. När en gravanordning som klassats som värdefull är/blir återlämnad kan gravvården/gravplatsen återanvändas, exempelvis genom att man slipar ned inskriptioner och gör nya. Dekor bör dock sparas. I de fall där inskriptionen bedöms vara av kulturhistoriskt intresse bör återupplåtelse ske utifrån vad som bedöms lämpligt i varje enskilt fall. En möjlighet är att man vänder på gravvården och gör en ny inskription. På så vis bevaras inskriptionen till eftervärlden. Återanvända gravvårdar bör förses med recyclingsymbol för att redovisa förändringen och för att uppmärksamma eventuell inskription på baksidan. I vissa fall kan originalstenen lämnas orörd och en ny liggande sten tillföras.

Viktigt för de olika delarna

- Placering av nya gravvårdar bör ske under överinseende av kyrkogårds-förvaltningen för att säkerställa att gravvården hamnar i rätt läge.

- Nya gravvårdar på återupplåtna gravplatser bör anpassas efter karaktären för respektive område, vad gäller storlek, form och material. Huvudmannen ska upplysa gravrättsinnehavare om vikten av att värna de kulturhistoriska värdena vid återupplåtelse av gravplats.

- Kvarter 02-17, uppsättande av nya gravvårdar i anslutning till kullen på gamla kyrkogården bör ske efter noga övervägande, och anpassas vad gäller storlek, form och material för att harmoniera med miljön och omgivande gravvårdar.

- Kvarter 28-30 samt kvarter 35, har en tidstypisk karaktär som bör bevaras. Här finns stora familjegravar med låga breda gravvårdar. Uppsättande av nya grav-vårdar bör ske efter noga övervägande, och anpassas vad gäller storlek, form och material för att harmoniera med miljön och omgivande gravvårdar. Återanvändning kan med fördel komma i fråga i dessa områden.

- Kvarter 38, förnyad gravsättning i den f.d. allmänlinjen bör undvikas.

- I de f.d. allmänområdena på den gamla respektive nya kyrkogården, finns ett fåtal bevarade gravvårdar av trä. Att fortfarande kunna avläsa dessa grav-markörer är av socialhistoriskt värde. Man bör bevara dessa så långt det är möjligt. Se kapitlet vård och underhåll. Bevaka namnskyltar som riskerar att lossna. När inte korset håller längre bör man tillverka en kopia. Gör den lika vad gäller material, form, storlek och bemålning. Var uppmärksam på detaljer som fasningar i ändträet, vilket är av betydelse, både för utseende och för vattenavrinning.

- Kvarter 43, vissa gravrader är avsedda för liggande gravvårdar vilket fortsatt ska följas.

- Kvarter 46, en planerad gravrad i allén vid uppfarten mot kyrkan bör av estetiska och praktiska skäl ej tas i bruk.

Vegetation

- Yttre avgränsningshäckar bör bevaras.

- Kvartershäckar utgör bakgrund till gravvårdar. De är betydelsefulla för kyrkogårdens struktur och karaktär och bör bevaras.

- Strukturen med skiljehäckar i urngravskvarteret ska bevaras.

- Antagen trädvårdsplan ska följas. Äldre planteringsritningar och växtförslag bör vara vägledande om man önskar söka tillstånd för nyplanteringar.

- Äldre perenna växter vid gravplatser bör bevaras i möjligaste mån.

MYCKET VÄRDEFULLA GRAVVÅRDAR NEDRE ULLERUD
* = Återlämnad grav

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 1 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder. Den tidigast identifierade personen i släkten är Olof Nilsson Wennerström (1727-1786), mästersmed från Dömle. Wennerström är en smedsläkt. Olof kom från Varnum och hade även beröring med smedsläkterna Carlsson Gris och Jernberg.[152]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 17-1800-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 2 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder. Den tidigast identifierade personen i släkten är Bengt Eliasson född 1712 i Skål. Nästa generation uppges vara född och död i Nedre Ullerud; Elias Bengtsson (1738-1812) Torp.[153]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 3 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 4 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder. Den tidigast identifierade personen i släkten är Måns Andersson (1681-1763) Håberg.[154]

[152] Fler uppgifter finns i Bertil Hofstedts släktutredning från 1988, arkivet i Villan, Forshaga-Munkfors församling.
[153] Ibid.
[154] Ibid.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 5 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i "Bergsläkten" är "Håkan i Berg" (1613-1641).[155]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 6 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är "Nils i Prästgården" med barnen Olof (*1680), Karin (*1683) och Kristin (*1686).[156]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1625
Placerad i lapidarium, plats nr 7 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är Christopher Olufsen vigd 22/6 1684 med Kristin Månsdotter i Bäck. En av sönerna hette Måns Christophersson (1689-1771), Bäck. Detta kors har den äldsta dateringen 1625.[157]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: -
Placerad i lapidarium, plats nr 8 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 9 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är Måns Håkansson i N. Ufwed. Vigd 14/6 1708 med Karin Olofsdotter (1687-1766), N. Ufwed.[158]

---

[155] Ibid.
[156] Ibid.
[157] Ibid.
[158] Ibid.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1683
Placerad i lapidarium, plats nr 10 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 11 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är Lars Svensson (1704-1770) gift med Britta Larsdotter (1706-1770) född i Nordsjötorp.[159]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 12 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 13 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 14 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är Anders Jonsson, Nolsjö gift med Kristin. De fick barnen Ingiri (*1701), Gustaf (*1702), Annika (*1704), Kerstin (*1706).[160]

[159] Ibid.
[160] Ibid.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 15 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är Lars Danielsson (1715-1784) Tjusbol.[161]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 16 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är Segol Elofsson (1723-1783), Nordsjötorp.[162]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1698
Placerad i lapidarium, plats nr 17 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är Kristin Andersdotter (+29/7 1698) gift med Nils Olsson W. Deje.[163]

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 18 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: 1700-tal
Placerad i lapidarium, plats nr 19 i raden, räknat från kyrkans håll upp mot klockstapeln.

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, hög ålder.
Den tidigast identifierade personen i släkten är Jöns Eriksson gift med Karin Bengtsdotter i Ufwed. Barnen hette Erik (*1686), Nils (*1687), Margareta (*1689), Annika (*1691), Lars (*1692), Karin (*1694), Karin (*1696), Bengt (*1699), Ingeborg (*1701), Jacob (*1704).[164]

---

[161] Ibid.
[162] Ibid.
[163] Ibid.
[164] Ibid.

Gravnummer: 1 02 1 Tillkomstår: 1876

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, person- och lokalhistoria. Dejefors manskör bildades 1899 av den då nytillträdde organisten och folkskolläraren O. H. Bergström.[165]

Karaktäristik: Familjegrav med stenram. Gravvården har bågformad topp med voluter på sidorna. Namninskriptionerna är utförda som handskrifter. Inskription: Folkskollärare O. Nilsson Forshaga 1829-1910 apotekare Karl A. Bergström Östersund 1866-1925, 1876 makan Anna f. Ridderpeng 1964, 1868 O. H. Bergström 1940, organist och folkskollärare i denna församling åren 1897-1928.

Gravnummer: 1 02 3 Tillkomstår: 1918

Urvalskriterium: Inskription- titel, sentens, material- järnkätting, person- och lokalhistoria. Grosshandlaren Nils Ericson var enligt kyrkoboken hemmahörande i Mölnbacka. Arne Ericson var konstnär och hämtade motiv till sina tavlor från Mölnbacka och bygden kring sjön Örten.[166]

Karaktäristik: Familjegrav med stenram, omgärdad av stenstolpar förbundna med kätting. Gravvården utgörs av en hög s.k. bautasten. Inskription: Grosshandlaren Nils Ericson 1867-1918 hans maka Stina Maria 1867-1931 fil. mag. Algot Ericson 1905-1930 Arne Ericson 1904-1971 Henry Ericson 1902-1981, Intet liv utan död ingen död utan liv.

Gravnummer: 1 02 10-11* Tillkomstår: 1836, 1847
Gravplatsen har två gravvårdar.

1. Urvalskriterium: Material- gjutjärn, hög ålder, person- och lokalhistoria. Nils Örtensten var enligt kyrkoböckerna klockare och organist.

Karaktäristik: Gjutjärnskors med förgylld inskription på båda sidor. Inskription framsidan: Nils Örtensten. Inskription baksidan: född 1761 död 1836 Sv. Ps: 360. v: 4.

2. Urvalskriterium: Material- gjutjärn, hög ålder, person- och lokalhistoria. Anders G. Örtensten var enligt kyrkoböckerna son till Nils Örtensten samt bruksförvaltare vid Dejefors bruk.

Karaktäristik: Gravvård i nygotisk stil, i form av en spetsbåge med tre- och fyrpassornament. Inskription: (bokstäverna i förnamnet har rostat bort) ……. Örtensten född 18 22/9 04 död 18 24/1 47.

[165] Ullerud: vår plats i universum 1999.
[166] Blom 1975.

Gravnummer: 1 02 16* Tillkomstår: 1904

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, tidstypisk, miljö-skapande, lokalhistoria. Johannes Larsson (1823-1911) står noterad som slöjdare i kyrkoboken. I graven vilar också Maria Persdotter Larsson (1827-1904), snickerifabriksarbetare Erik Johan Wennerlöf(1848-1914) samt Anna Maria Pettersson Wennerlöf (1855-1941).

Karaktäristik: Familjegrav med kraftig stenram och två trapp-steg. Inskription: Johannes Larssons familjegrav Dejefors.

Gravnummer: 1 02 18 Tillkomstår:1910

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande, person- och lokalhistoria.

Karaktäristik: Medelhög grovt huggen sten med oval namnplatta. Inskription: Folkskollläraren C. F. Ohlson Bergstorp *1830 +1910 hans maka Maria Ohlson *1837 +1923.

Gravnummer: 1 03 8* Tillkomstår: 1872

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, palmvers, tidstypisk, miljöskapande. I kyrkoboken står O. Bengtsson som "Egare Nordsjötorp".

Karaktäristik: Tredelad gravvård med obeliskform. Inskription: O. Bengtsson Nordsjötorp *24/3 1816 +23/4 1878 hustrun K. Jonsdotter *3/8 1820 +10/9 1872 Sv. Ps. 473, 9.

Gravnummer: 1 03 10* Tillkomstår: 1900-tal

Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande. I kyrkoboken står Gilius Olsson (1848-1924) som hemmansägare från Nordsjötorp.

Karaktäristik: Familjegrav med stenram och trappsteg. Grav-vården är hög och smal med rundad topp och sidoprofiler. Överst finns en nisch och där inne finns ett kors i relief, omgivet av en cirkel. Inskription: Gilius Olsson familjegraf.

Gravnummer: 1 03 13 Tillkomstår: 1916

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, material- kätting, tidstypisk, miljöskapande. I kyrkoboken står Gustaf Pettersson som hemmansägare i Tjusbol.

Karaktäristik: Familjegrav med stenram, omgärdad av stenstolpar förbundna med kätting. Gravvården är tredelad med mellansockel samt pyramidformad topp. Inskription: Gustaf Petterson Tjusbol *27/7 1844 +27/7 1916 Maria Kajsa Pettersson *4/7 1843 + 23/12 1927 familjegraf.

Gravnummer: 1 03 14 Tillkomstår: 1910-1974
Gravplatsen har två gravvårdar.

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria.
C. H. Lundgren var stationsinspektor på BJ-station i Deje 1887-1913. Svärsonen Ragnar Kamp tillträdde samma tjänst 1918. I denna grav vilar ett barn till R. Kamp och Hedvig Ulrika Kristina f. Lundgren- Sven Ragnar. Gustav Alm var en stor profil inom bruksrörelsen på Dejefors. Han började på bruket 1905 och fanns med som en drivande kraft vid den löntagarägda industrin 1908-1918. Gustav Alm var sedan bruksförvaltare åren 1919-1951. Han hade ett starkt engagemang för bygden och stöttade föreningar och organisationer, med bolagets goda minne.[167]

Karaktäristik: Två medelhöga rektangulära gravvårdar i lika utförande. 1. Inskription: Stationsinspektoren C. H. Lundgren 1847-1919 hans maka Christina Lundgren f. Sundin 1850-1910 Marina Lundgren 1894-1962 Sven Ragnar Kamp 1920-1920. 2. Inskription: Bruksförvaltaren Gustaf Alm 1883-1977 hans maka Anna Alm f. Lundgren 1884-1974.

Gravnummer: 1 04 5 Tillkomstår: 1915
Gravplatsen har två gravvårdar.

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, berättande, tidstypisk, miljöskapande, upplevelsevärde.

Karaktäristik: Hög tredelad gravvård med mellansockel samt pyramidformad topp. Överst finns en stjärnsymbol. Framför den stående stenen ligger en häll. 1. Inskription: Här hvilar våra kära föräldrar hemmansegaren A. P. Svensson fr. Berg *22/5 1842 +12/6 1915 Anna Svensson f. Jonsson *1/4 1836 + 29/7 1916 af tacksamma barn familjegrav. 2. Inskription: Barnen Axel 1878-1938 Per 1867-1947 Gustav 1883-1958.

Gravnummer: 1 04 10 Tillkomstår: (1875)1900-tal

Urvalskriterium: Person- och lokalhistoria, ovanligt utformad gravplats, miljöskapande. Familjegrav för Magnus Georg Myhrman (1801-1875) gift med Helena Gabrielsson (1822-1902). I graven vilar också fyra döttrar. I kyrkoboken står han noterad som hemmansägare, Norra Mon. Där finns i dag Myrmansvägen.

Karaktäristik: Stor familjegrav som omgärdas av en kraftig stenram, anpassad till topografin. Gravvården är låg och tredelad med en funktionalistisk form. Inskription: Magnus Georg Myhrmans familjegrav.

[167] Staffan Fridh samt Ullerud: vår plats i universum 1999.

Gravnummer: 1 04 11* Tillkomstår: 1852, 1862, 1915.
Gravplatsen har tre gravvårdar.

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, hög ålder, person- och lokalhistoria. Här vilar pastor Per Niclas Nordén och hans hustru i första äktenskapet respektive andra äktenskapet. Under 1970-talet uppges platsen vara omgärdad av ett järnstaket.[168]

Karaktäristik: Tre gjutjärnskors med lika form. Vid basen finns en urna. 1. Inskription: Fru Maria E: Nordén född Engholm 17 26/9 94 död 18 17/5 52. 2. Inskription: Per Niclas Nordén i 44 år denna församlings comminister. Född 17 5/6 91 död 18 20/5 62. 3. Inskription: Göthilda Christina Nordén född 18 10/12 35 död 19 12/4 15.

Gravnummer: 1 04 16 Tillkomstår: (1903) 1949

Urvalskriterium: Inskription- titel, lokalhistoria.

Karaktäristik: Låg bred gravvård med bågformad topp och sidoprofiler. Mitt på stenen finns ett stort kors omgivet av en växtslinga. Inskription: Fjärdingsmannen Gustaf Nyberg *1875 +1949 makan Agda *1885 +1964 hemmansägaren Nils Nyberg *1833 +1908 makan Mathilda *1835 +1903.

Gravnummer: 1 05 3* Tillkomstår: 1905

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande. I kyrkoboken står att Johan Fredrik Andersson var hemmansägare från Lövåsen. Han dog genom en olycks-händelse i ett tröskverk.

Karaktäristik: Hög tredelad gravvård med mellansockel samt pyramidformad topp. Överst finns en korssymbol. Längs kanterna finns en linjedekor. Inskription: J. F. Andersson Lövåsen *1858 +1905 Sofia Andersson *1859 +1913.

[168] Blom 1975.

Gravnummer: 1 05 9* Tillkomstår: 1907

Urvalskriterium: Inskription- titel, material- gjutjärnstaket, person- och lokalhistoria. I graven vilar Beda Elvira af Ekström född Kolthoff. Hennes föräldrar var Johan Henrik Kolthoff och Sara Gustava Friberger. Beda Elvira dog före sin make Karl Johan af Ekström och har här en egen gravplats där också deras dotter Marika af Ekström vilar. Maken Karl Johan var född 1850 och avled år 1925 i Monaco. Han är dock en intressant familjemedlem, värd att nämna, även om han inte är begravd här. Han var disponent i Forshaga och en av dem som byggde upp Forshaga Linoleumfabrik.[169] Dottern Marika af Ekström var konstnär och finns representerad vid Nationalmuseum i Stockholm, Institut Tessin i Paris samt vid Statens museum för konst i Köpenhamn.[170]

Karaktäristik: Grusgrav omgärdad av gjutjärnstaket. Gravvården är en hög s.k. bautasten. Inskription: Beda af Ekström född Kolthoff *1858 +1907 dottern konstnärinnan Marika af Ekström *1883 +1968.

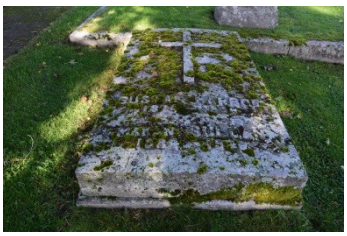

Gravnummer: 1 05 12* Tillkomstår: 1938

Urvalskriterium: Person- och lokalhistoria, miljöskapande. Handlaren Gustav Jansson Harboe övertog år 1910 Hammarströms affär som låg i centrala Deje. Företaget ombildades då till aktiebolag. Rörelsen försåldes och avvecklades i samband med hans död.[171]

Karaktäristik: Stor kraftig gravhäll med en stor korssymbol. Inskription: Gustaf Harboe 1874-1938 makan Gullan 1884-1978.

Gravnummer: 1 06 15 Tillkomstår: 1927

Urvalskriterium: Inskription- titel, sentens, en sista hälsning, upplevelsevärde, lokalhistoria. B. G. Hägg var vid sidan av stationskarlsförman även missionsförsamlingens ordförande åren 1887-1922.[172]

Karaktäristik: Medelhög gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol omgiven av linjedekor. Inskription: Stationskarlsförman B. G. Hägg 1851-1927 hans maka Karin 1852-1935 stationskarl Ruben Lindgren 1893-1951 Det återstår en sabbatsvila för guds folk återseendet står kvar. Häggs sista hälsning: "Kämpen för rättfärdighetens krona".

[169] www.geni.com
[170] www.wikipedia.se
[171] Blom 1975.
[172] Blom 1975.

Gravnummer: 1 06 17 Tillkomstår: 1919

Urvalskriterium: Inskription- kvinnlig titel, tidstypisk, miljö-skapande. I kyrkoboken står Karin Persdotter Skarin noterad som hushållerska från Karlstad.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med bruten topp. Överst finns stiliserad växtdekor. Inskription: Fröken Karin Persdotter Skarin *1849 +1919.

Gravnummer: 1 06 42* Tillkomstår: (1921) 1938

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, symbol, sentens, person- och lokalhistoria.

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med försänkt namnplatta. Mitt på stenen finns en korssymbol som är förknippad med sjuksköterskeyrket. Inskription: E. J. Olsson Dejefors 1851-1921 hans maka Stina Maria 1850-1925 distriktsbarnmorskan Hildur Olsson 1888-1938 Oskar Olsson 1885-1943 i tacksamt minne.

Gravnummer: 1 07 7 Tillkomstår: 1933

Urvalskriterium: Inskription- sentens, tidstypisk, miljöskapande. Theodor Herbert Jonasson arbetade som stationskarl enligt kyrkoboken.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med rak topp. Överst finns en korssymbol omgiven av linjedekor. Inskription: TH. Jonassons familjegrav älskad i livet saknad i döden.

Gravnummer: 1 07 8 Tillkomstår: 1931

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, tidstypisk, miljöskap-ande. Karl Lindberg (1842-1931)var hemmansägare från Tången.

Karaktäristik: Hög smal gravvård vars övre del är bågformad och något utskjutande. Överst finns dekor av en stiliserad sol/blomma. På vardera sida om namnplattan finns stiliserad växtdekor. Inskriptionen är förhöjd och utförd i ett ålderdom-ligt typsnitt. Inskription: K. Lindbergs Tången familjegrav.

Gravnummer: 1 07 23 Tillkomstår: 1928

Urvalskriterium: Inskription- titel, lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med oval namnplatta. Inskription: Banvakt K. O. Jakobsson *1875 +1928 hustrun Maria *1872 +1949 familjegrav.

Gravnummer: 1 07 24* Tillkomstår: 1928

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, ovanlig dekor, miljöskapande. Olof Lennart Jonsson var enligt kyrkoboken flottningsförman.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med rundad topp. Överst finns schablondekor med motiv av en blomsterbukett och en rosett. Inskription: O. L. Jonsson Nordsjötorp 1859-1931 hustrun Maria 1860-1928 sonen Axel 1897-1966 familjegrav.

Gravnummer: 1 07 30* Tillkomstår: 1934

Urvalskriterium: Tidstypisk, miljöskapande, ovanlig dekor. Familjegrav för Karl Ludvig Jonsson (1875-1934).

Karaktäristik: Medelhög gravvård i art deco-stil, med rundad topp och sidoprofiler. Överst finns en korssymbol med en cirkel, omgiven av en blomsterkrans. Runt kransen finns linjedekor. Längst ned finns blomstergirland. Inskription: K. L. Lindqvist familjegrav.

Gravnummer: 1 07 42* Tillkomstår: 1919

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, berättande, person- och lokalhistoria. Skollläraren Mattias Svensson var född i Almunsryds församling i Kronobergs län och köpte en gård i Jeriko. Han var fruktodlare och botaniker. Han odlade många äppelsorter och hade för vår trakt sällsynta växt- och blomarter. Han var kunnig i både hebreiska och latin.[173]

Karaktäristik: Medelhög gravvård med grovt huggna sidor. Inskription: Skollärare Mattias Svensson *1845 +1919 Jeriko, En föregångsman som fruktodlare, församlingen reste vården.

Gravnummer: 1 08 1 Tillkomstår: 1909

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande. Familjegrav för kyrkovärden Sven Olof Pettersson (1837-1909).

Karaktäristik: Hög gravvård, uppåt avsmalnande mot en rak topp. Överst finns symbol/dekor av en strålande sol. Längst ned finns symbolen av en oljelampa. Inskription: Kyrkovärden S. O. Pettersson Tjusbol familjegrav.

[173] Blom 1975.

Gravnummer: 1 08 3* Tillkomstår: 1908

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, person- och lokalhistoria. I kyrkoboken står Nils Johan Jonsson noterad som f.d. faktor, Torp.

Karaktäristik: Hög fyrdelad gravvård med mellansocklar. Inskription: Nils Johan Jonsson Lustnäs *15/2 1848 +13/1 1908 Maria Jonsson *14/11 1839 +10/1 1941.

Gravnummer: 1 08 20* Tillkomstår: 1842

Urvalskriterium: Inskription- titel, psalmvers, material- gjutjärn, person- och lokalhistoria. Gustaf Adolf Holmberg var född i Stockholm. Han var bl.a. inspektor vid Torpshammars bruk i Torp och vid Nävekvarns bruk, Tunaberg. 1837 flyttade han till Dömle där han var verksam som disponent och förvaltare fram till sin död 1842.[174]

Karaktäristik: Gjutjärnskors. Varje korsände har trepassform och en stjärnsymbol. Inskription: Bruksförvaltaren G. A. Holmberg född d. 16 sept. 1795 död d. 5 aug. 1842. Ps. 477. v. 6.

Gravnummer: 1 08 21 Tillkomstår: 1900-tal

Urvalskriterium: Material- järnstaket, tidstypisk, miljöskapande, person- och lokalhistoria. Köpman A. P. Hammarström övertog handlare Lindholms verksamhet på Mon och flyttade den omkring år 1880 till dåvarande skräddare Renströms hus i centrala Deje.[175] Enligt församlingens gravbok vilar följande personer i graven: faktor Per Lindholm (1827-1892), Lovisa Box Lindholm (1827-1904), faktor Per Adolf Lindholm (1855-1905), August Vilhelm Lindholm (1853-1908), disponent Billerud, med hemort By församling, handlare Anders Peter Hammarström (1848-1918), Sofia Kristina Lindholm Hammarström (1857-1924).

Karaktäristik: Grusgrav omgärdad av stenstolpar och järnstaket. Hög obeliskformad gravvård placerad på sockel. Monumental men enkel i utförandet. Toppen markeras av en list i relief och här finns en skulpterad stiliserad urna som är synlig genom öppningar i de olika väderstrecken. I stenens sidor finns en hög smal försänkning. Texten finns på stenens nedre del och är förhöjd. Inskription: Hammarströms och Lindholms familjegraf.

Gravnummer: 1 09 4 Tillkomstår: 1927

Urvalskriterium: Inskription- titel, lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande. Familjegravplats för smeden Karl August Johansson (1872-1927).

Karaktäristik: Medelhög gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Smeden K. A. Johanssons familjegrav.

[174] www.geni.com
[175] Blom 1975.

Gravnummer: 1 09 5 Tillkomstår: 1924

Urvalskriterium: Inskription- titel, lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande. I kyrkoboken står Johan Herting som jordbruksinspektor från Perstorp.

Karaktäristik: Medelhög och bred gravvård med grovt huggna sidor. Namnplattan är försänkt. Inskription: Jordbruksinspektoren Johan Herting 1863-1924 Anna Herting 1878-1955.

Gravnummer: 1 09 6* Tillkomstår: 1924

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, person- och lokalhistoria. I graven vilar konstorschefen vid Mölnbacka, Åke Lindberg (1877-1924).

Karaktäristik: Familjegrav med stenram. Stor gravhäll med grovt huggen yta. Namnplattan är slät med försänkt text. Inskription: Kontorschefen Jon-Åke Lindberg Mölnbacka.

Gravnummer: 1 09 8½ Tillkomstår: 1936
Gravplatsen har två gravvårdar.

Urvalskriterium: Inskription- titel, symbol, berättande, person- och lokalhistoria. Den 6 december 1940 skedde en flygolycka 12 km öster om Brålanda. Ett flygplan som kördes av den 24-årige ingenjören och värnpliktige Bertil Stenbäck havererade rakt ovan gården Faggehagen. Anna-Lisa Olausson 77 år stod hemma och diskade efter förmiddagskaffet när planet störtade ned i stugan. Hon dog omedelbart. Dottern Hilma som gått ut på trappan för att titta vart det dånande ljudet kom ifrån svedde ena armen. Anna-Lisas make Fredrik befann sig i hönshuset och klarade sig oskadd. Bertil Stenbäck avled omedelbart. Enligt haverirapporten berodde haveriet på "tillfällig indisposition hos flygföraren". Man hade övat cirkelstrid mellan två flygplan på 1400 m höjd över Vänern och en bit in över Dalsland. Stenbäcks motor blev övervarvad och vittnen uppgav att det slog ut eld och rök från motorn innan nedslaget.[176]

1. Karaktäristik: Låg bred gravvård med bruten topp. Överst finns en stjärnsymbol. Inskription: Sektionschef Edvard Stenbäck 1870-1936 makan Fredrika 1884-1968. 2. Karaktäristik: Häll med bred bas och framsidan vinklad uppåt. Överst finns flygvapnets symbol. Namnplattan omges av en linjedekor och stiliserade blommor. Inskription: Ingeniören Bertil Stenbäck *1/2 1916 +6/12 1940 omkommen genom flygolycka.

[176] Historien finns publicerad i Häradsbladet: Dals Långed nr 1 2007 samt på Internet: www.natverkstan.net/henrik/fagge.html#fagg.

Gravnummer: 1 09 9½ Tillkomstår: 1944

Urvalskriterium: Inskription- titel, symbol, sentens, tidstypisk, miljöskapande, upplevelsevärde, person- och lokalhistoria. Wilhelm Stiernstedt var Dejes första läkare med ansvar för ett provinsialläkardistrikt som omfattade Nedre och Övre Ullerud socknar samt Forshaga kapellförsamling. 1923 byggdes ett hus i centrala Deje som inrymde läkarbostad, apotek och sjuksköterskebostad. Sjukvården flyttade till Centrumhuset 1969.[177]

Karaktäristik: Familjegrav med stenram, högt belägen på en egen platå mot slänten, med vacker utsikt över Klarälven. Gravvården utgörs av en stor gravhäll med profilerad kant. Överst finns den s.k. Asklepiosstaven, symbolen för läkekonsten och medicinsk vetenskap. Inskription: Provinsialläkaren Wilhelm Stiernstedt 1885-1944 makan Ebba Maria 1888-1983 dottern Marie-Louise 1920-1947 Störst av allt är kärleken.

Gravnummer: 1 10 1* Tillkomstår: 1894, 1919
Gravplatsen har två gravvårdar.

Urvalskriterium: Inskription- berättande, tidstypisk, miljöskapande, upplevelsevärde, person- och lokalhistoria. Adolf Mörner var disponent för AB Mölnbacka-Trysil och bodde på Mölnbacka herrgård. Han dog ung och hustrun Anna Rundgren gifte om sig med domprosten C. W. Bromander, Karlstad.[178] Dottern Eva Dahlstedt berättar i ett brev till kyrkoherden att modern Anna på sin dödsbädd ville bli begravd med sin första make. Dottern tog för givet att Bromander själv ville ordna med sin hustrus gravplats på Nedre Ulleruds kyrkogård. Hon skriver "Det är nästan 40 år sedan, och då inte bara han utan också jag nu äro gamla, tog jag för ett par år sedan mod till mig och lät göra den sten som skall vara ett minne över Anna Rundgren." Hon berättar också att fyra tujor ursprungligen markerat gravplatsen, men att de blev för stora och togs ned. Hon önskade en mindre återplantering för att inte obelisken skulle stå så bar.[179]

1. Karaktäristik: Stödstenar omgärdar gravplatsen på två sidor. En tuja finns planterad. Fyrdelad gravvård med obeliskform. En mellandel är försedd med akroterier. Inskription: Till Adolf Mörners minne 1849-1894, Af sörjande maka och dotter.
2. Karaktäristik: Enkel rektangulär gravhäll med framsidan vinklad uppåt. Inskription: Anna Rundgren *16.5.1860 +10.7.1919, Gift 1882 A. Mörner, Gift 1908 C. W. Bromander.

Gravnummer: 1 10 2* Tillkomstår: 1919

Urvalskriterium: Ovanligt utformad gravplats, miljöskapande, upplevelsevärde. I graven vilar ett nyfött barn, Lars Gustav Valdemar Hellström född 17 okt 1919, död 24 okt 1919. Föräldrarna var ingenjör Lars Hellström och hustrun Elsa Hansson från Risäter.

Karaktäristik: Familjegrav med stenram. På gravplatsen står en stenbänk. Inskription över den döde står på sitsens kant. Inskription: *1919 Lars Valdemar Hellström +1919.

---

[177] Ullerud: vår plats i universum 1999.
[178] Blom 1975.
[179] Brev till kyrkoherden från Eva Dahlstedt, Vilhelmina 1958, Värmlandsarkiv.

Gravnummer: 1 10 5 Tillkomstår: 1923

Urvalskriterium: Inskription- titel, sentens, bibelhänvisning, lokalhistoria.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Överskogvaktaren Johan Hassel *1/4 1851 +20/8 1929 hans maka Hedda *3/5 1851 +20/1 1923, Vad som bliver sått i svaghet det uppstår i kraft. 1:a Kor. 15:43.

Gravnummer: 1 10 5A* Tillkomstår: 1863

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn, inskription- titel, ortsnamn, psalmvers.

Karaktäristik: Gjutjärnskors vars övre del gått av. Den nedre delen har motiv av en ängel som bär på ett svärd. På sockeln sitter en namnplatta av gjutjärn. Inskription: Här wilar hemmansegaren Olof Jonsson från Berg född den 18 10/8 20 död den 18 25/5 63 psalm 482 3 vers.

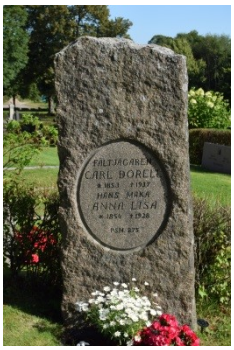

Gravnummer: 1 10 7 Tillkomstår: 1937

Urvalskriterium: Inskription- titel, samhällshistoria, tidstypisk, miljöskapande. Titeln fältjägare är en äldre benämning på infanteriets jägarförband och soldaterna i dessa förband. 1788 sattes Wermlands Fältjägare upp på order av Gustav III för skydd av den Värmländska gränsen mot Norge.[180]

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med oval namnplatta. Inskription: Fältjägaren Carl Dorell *1853 +1937 hans maka Anna Lisa *1854 +1938 PSM. 275.

Gravnummer: 1 10 17* Tillkomstår: 1929

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria.

Karaktäristik: Låg bred gravvård med bågformad topp och oval namnplatta. Inskription: Lärarinnan Alma Hermanson *1880 +1929.

Gravnummer: 1 10 21 Tillkomstår: 1883

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria. I kyrkoboken står Frans Carl Rinman som inspektor från Dejefors järnväg. På gravvården har han titeln bruksförvaltaren.

Karaktäristik: Hög smal gravvård med mjukt formad topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Bruksförvaltaren Frans Carl Rinman 1821-1896 hans maka Augusta f. Gustafsson 1850-1928 dottern Maria Theresia 1880-1883.

[180] www.wikipedia.se

Gravnummer: 1 10 25* Tillkomstår: 1877-1900-tal

Urvalskriterium: Person- och lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande. I kyrkoboken står Pontus Helmfrid Uggla noterad som f.d. brukspatron Mölnbacka. Enligt församlingens gravbok vilar följande personer i graven: Pontus styvmor Lovisa Regina Uggla (1814-1877), Pontus Helmfrid Uggla (1832-1883) och hans hustru Malvina Sofia Berggren Uggla (1842-1918) samt dottern Gustava Emilia Uggla (1868-1911). Styvmodern Lovisa Regina Uggla var född Örn, (syster till Gustav Örn). I kyrkoboken står hon noterad som änkefru majorskan Katrineberg. Hon var gift med major Carl Fredrik Uggla i hans andra äktenskap.

Karaktäristik: Hög tredelad gravvård med mellansockel. Gravvården var nedlagd vid inventeringstillfället. Inskription: Pontus Helmfrid Uggla familjegrav.

Gravnummer: 1 10 25A* Tillkomstår: 1854

Urvalskriterium: Hög ålder, material- kalksten, inskription- titel, sentens.

Karaktäristik: Hög smal kalkstensvård med spetsig topp och akroterier. Högst upp finns symbol/dekor av en strålande sol. Den övre delen är något utskjutande. Inskription: Här hvilar nämndemannen och kyrkovärden Nils Månsson från Högberg född 17 ../7 86 död 18 22/7 54, Hvila i wälsignelse du af gud ällskade själ din bortgång har kostat mig många tårar sörjande maka.

Gravnummer: 1 10 26* Tillkomstår: 1889

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande. Överstelöjtnant Herman Otto Falk var ordförande i AB Mölnbacka-Trysils styrelse, ledamot av riksdagens andra kammare 1867-1875 samt ledamot av direktionen för Värmlands Hushållningsförening.[181]

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med försänkt namnplatta. Inskription: Överstelöjtnant Herman Otto Falk *1/5 1816 +9/10 1889 hans maka Gunilda född Örn *1818 +1907.

Gravnummer: 1 10 27* Tillkomstår: 1839

Urvalskriterium: Hög ålder, material- kalksten, inskription- titel, ortsnamn, psalmvers.

Karaktäristik: Hög smal kalkstensvård med spetsig topp och akroterier. Gravvården har en profilerad sockel och den övre delen är något utskjutande. Inskription: Här hvila byggmästaren Bengt Carlson från Mölnbacka död 1869_83 år och dess ka maka Kajsa Carlsson död 1862_79 år Ps. 360 v 4_5_6 samt deras son Carl död 1839_ 26 år Ps 345 v 6.

[181] Blom 1975.

Gravnummer: 1 10 29* Tillkomstår: 1898

Urvalskriterium: Material- sand eller kalksten, ovanligt utformad gravvård, upplevelsevärde. Grav över två barn till handlanden Lars Johan Edgren och Anna Kristina Nilsdotter, Dejefors. Anny Sigrid dog 5 år gammal av mässlingen. Gösta dog 5 år gammal av scharlakansfeber.

Karaktäristik: Grovt skulpterad sten placerad på sockel med kvadermönster. Överst finns en försänkning där troligen en s.k. biskviporslinmedaljong har suttit. Under finns två namnplattor med rundbågeformad topp. Inskription: Sigrid *19/8 1886 +28/4 1892 Gösta *3/5 1893 +1/6 1898.

Gravnummer: 1 10 30* Tillkomstår: 1857-1900-tal
Gravplatsen har fyra gravvårdar

1. Urvalskriterium: Hög ålder, material- kalksten, inskription- titel, berättande, person- och lokalhistoria. Gustaf Örn var brukspatron för Mölnbacka bruk.[182]

Karaktäristik: Hög smal kalkstensvård med spetsig topp och akroterier. Gravvården har en profilerad sockel och den övre delen är något utskjutande. Överst finns symbolen av en stjärna. Inskription framsida: Brukspatronen Gustaf Örn född d. 1 juni 1816 död d. 16 augusti 1857. Och hans maka Anna Örn f. Hülpers f. 18 27/12 27 d. 19 15/2 04. Inskription baksida: Mölnbacka bolag reste vården.

2. Urvalskriterium: Inskription- titel, utmärkelser, person- och lokalhistoria. Enligt kyrkoböckerna var kaptenen greve Adolf Lewenhaupt ägare av Katrineberg. Hustrun Louise Örn var dotter till brukspatron Gustaf Örn, Mölnbacka.

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med försänkt namnplatta. Inskription: Kaptenen grefve Adolf Lewenhaupt R. S. O. R. N. O. *18 9/12 44 +19 9/5 21 och hans maka Louise f. Örn *18 20/10 50 +19 16/5 28.

3. Urvalskriterium: person- och lokalhistoria. Gravvård över greven och sjukgymnasten Erik Lewenhaupt (1878-1949) son till greve Adolf Lewenhaupt och Louise Örn, samt hans hustru Signhild Tod Lewenhaupt (1872-1965) Halmstad.

Karaktäristik: Mindre häll med framsidan vinklad uppåt. Inskription svårläst: Erik Lewenhaupt hans maka Signhild.

4. Urvalskriterium: person- och lokalhistoria. Gravvård över ett barn till greve Adolf Lewenhaupt och Louise Örn. Enligt kyrkoboken dog Gustav Mauritz nio år gammal av scharlakansfeber.

Karaktäristik: Mindre häll med framsidan vinklad uppåt. Inskription svårläst: Gustaf Mauritz Lewenhaupt +1892.

[182] Blom 1975.

Gravnummer: 1 10 31* Tillkomstår: (1813)1800-tal

Urvalskriterium: Material- järnstaket. I graven vilar bergsrådet och brukspatronen Niclas Arfvidsson som dog 69 år gammal år 1813. År 1789 köpte Arfvidsson Katrineberg av greve Carl A. Löwenhielm samt Mölnbacka bruk år 1791.[183]

Karaktäristik: Grusgrav omgärdad av järnstaket. Gravvård saknas.

Gravnummer: 1 10 36 Tillkomstår: 1921

Urvalskriterium: Inskription- titel, sentens, tidstypisk, miljö-skapande, upplevelsevärde.

Karaktäristik: Familjegrav med stenram. Gravplatsen är plant-erad med två syrenhortensior. Gravvården utgörs av ett stort stenkors placerad på en sockel. Inskription på sockeln: Fabrikören J. F. Solberg *1855 +1921 hustrun Anna *1861 +1941 sonen Olof Einar *1888 +1912 dottern Anna *1896 +1935. Inskription på korset: "Således står en sabatsvila åter för guds folk".

Gravnummer: 1 11 1* Tillkomstår: 1870-1900-tal
Gravplatsen har åtta gravvårdar.

Urvalskriterium: Material- gjutjärnstaket, marmor, biskviporslin, person- och lokalhistoria. Stor familjegrav över släkten Geijer-Andersson. Enligt uppgift är järnstaketet tillverkat av Kockums i Kallinge, i sektionsvisa längder.[184]

1. Carl Emanuel Geijer var gift med Gertrud Maria född Andersson (1861-1923), en av döttrarna till Carl Elis Andersson och Augusta Maule på Dömle bruk, se gravvård nedan. Carl Emanuel Geijer var vid sin död verksam som grosshandlare, boende i Stockholm, men dog i Nedre Ullerud och blev begravd här. Gertrud Maria Geijer dog i Karlstad 1923.[185]

Karaktäristik: Tredelad gravvård med bruten topp.
Inskription: Carl Emanuel Geijer *18 29/12 38 +18 15/10 93.

2. Elisabeth Maria Maule var född Horster, och var gift med Kapten Carl Jacob James Maule (som dog år 1841, 54 år gammal, på Liljedal, i Eds sn.)[186] Deras dotter Augusta var gift med Carl Elis Andersson på Dömle bruk, se gravvård nedan.

Karaktäristik: Tredelad gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Fru Elisabeth Maule född Horster * 3/9 1791 +9/4 1876.

[183] Blom 1975.
[184] Begravningsplatser i Värmlands län 1988.
[185] www.ancestry.se
[186] www.geni.com

3. Alma Dömle var född Böttiger och gift med häradshövding Gustaf Andersson-Dömle se gravvård nedan. Hon var änka och boende i Stockholm när hon avled.[187]

Karaktäristik: Tredelad gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Fru Alma Dömle född Böttiger *19/4 1853 +14/8 1902.

4. Carl Elis Andersson kom från gården Skål i Alster. Han var brukspatron och ägare av Dömle som han inköpte år 1853. Han lät bygga Dömle herrgård år 1864. Hustrun Augusta Elisabet Charlotta var född Maule. Sonen Gustaf Andersson-Dömle, var häradshövding, enligt uppgift i Gotlands norra härad åren 1891-1897.[188] Gustafs hustru Alma, född Böttiger har en egen gravvård, se ovan.[189]

Karaktäristik: Tredelad gravvård med pyramidformad topp. Inskription: Här hvila brukspatronen och riddaren C. E. Anderson *1814 +1896 och hans maka Augusta Anderson född Maule *1825 +1883 samt deras son häradshöfdingen Gustaf A:son Dömle *1851 +1897.

5. Axel Lennart Geijer tog över Dejefors Bruk efter sin far Olof Lennart Geijer år 1872, se gravvård nedan. Axel Geijer var brukspatron och disponent fram till sin död år 1883. Makan Ida var dotter till Carl Elis Andersson och Augusta Maule på Dömle.[190] Ida fick som ung privat undervisning i språk och musik i Stockholm. Hon arbetade som föreståndare vid Kristinehamns hospital för sinnesjuka 1887-1891 och som föreståndarinna och husmor vid Sabbatsbergs sjukhus i Stockholm åren 1891-1909.[191]

Karaktäristik: Grovt huggen gravvård. Namnplattan utgörs av en infälld marmorsten. Överst finns en infälld medaljong av biskviporslin efter förlaga av Bertel Thorvaldsens motiv "Dagen". Bilden som har koppling till den grekiska mytologin visar en bevingad kvinna som strör ut rosor, morgon-rodnadens gudinna, "den rosenfingrade Eos". Ett barn på hennes rygg håller en brinnande fackla och personifierar Morgonen. Inskription: Axel Geijer *18 25/9 39 +18 2/2 83 och hans maka Ida Geijer f. Andersson *17/5 1849 +2/6 1931 Sv. Ps. 461 1:sta vers Sv. Ps. 484. V. 1.

[187] www.ancestry.se
[188] Bebyggelseregistret, Raä.
[189] Blom 1975.
[190] Blom 1975.
[191] www.geni.com

6. Olof Lennart Geijer, inköpte tillsammans med sina bröder Christoffer, Wilhelm och Herman Gustaf, Dejefors bruk år 1857. Han var brukspatron och disponent fram till 1872, då han slutade sitt arbete och flyttade till Karlstad.[192]

Karaktäristik: Gravvård med profilerad sockel, krönt av akroterier och en urna. Namnplattan utgörs av en hög försänkt nisch med rundbågeformad överdel. Inskription: Bruksegaren O. L. Geijer 1810-1880. Augusta Geijer född Ryberg 1814-1870.

7. Adolf Geijer var häradshövding. Makan Augusta var född Andersson och kom från Dömle.

Karaktäristik: Gravvården utgörs av ett stort stenkors placerad på en sockel. Inskription: Här hvilar V. Häradshöfding Adolf Geijer *23/3 1841 +20/10 1915 och hans maka Augusta Geijer född Andersson *25/11 1846 +24/6 1924 Ps. 481 v. 5.

8. Gravvård över två döttrar till brukspatron Axel Geijer och Ida Andersson Geijer. Dagmar fyra år och Alice tre år dog med bara några dagars mellanrum av scharlakansfeber.

Karaktäristik: Gravvård av kalk-/sandsten samt marmor. Gravvården ska likna en natursten på vilken det slingrar sig murgröna/vinblad i relief. På stenen ligger en uppslagen bok med förgyllda sidor och text. Inskription: Alice Geijer 1873-76 Dagmar Geijer 1872.- 76. Låten barnen komma till mig.

Gravnummer: 1 11 2* Tillkomstår: 1900-tal

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, lokalhistoria. I kyrkoboken står Anders Bergström (+1890) noterad som klensmed, Dejefors bruk.

Karaktäristik: Låg bred tredelad gravvård. Inskription mitten: Anders Bergström 1825-1890 hans maka Stina Cajsa född Gefvert 1831-1920 Dejeforsbruk A. F. Bergström 1869-1930. Inskription t.v: Emma Bergström 1857-1858 Hulda Bergström 1873-1887 Lovisa Bergström 1854-1911 Elvina Bergström 1865-1953. Inskription t.h: Kyrkovärden C. J. Bergström 1859-1935 hans maka Mathilda f. Magnusson 1867-1947 1895 Edit 1973 1897 Anders 1980.

[192] Blom 1975.

Gravnummer: saknas?* Tillkomstår: 1904
Placerad mellan gravplats 1 11 10 och 1 11 11.

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, ovanlig gravvård, miljöskapande, upplevelsevärde. Enligt kyrkoboken var Olof Kristian Solberg dagkarl från Dömle. Värmlands scoutgård vid Dömle kallades tidigare Solbergsgården. Den beboddes tidigare av smedsläkten Solberg. Sex smedfamiljer om ca 25 personer bodde samtidigt i huset. 1890 lades stångjärnssmedjan ned. 1952 blev Solbergsgården Värmlands Scoutgård efter en donation från Bertil Runestam.[193]

Karaktäristik: Medelhög gravvård av gjutjärn med bruten topp. Framsidan upptas av en ängel i relief som håller en fastskruvad namnplatta. Inskription: Olof Kristian Solberg från Dömle *1827 +1904.

Gravnummer: 1 11 21* Tillkomstår: 1857

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn, inskription- titel, psalmvers, lokalhistoria.

Karaktäristik: Gjutjärnskors. Varje korsände har trepassform och är försedd med stjärnsymbol. Inskription: H. hv. Faktoren C. A. Flodberg född 10/8 1810 död 1/5 1857 Ps. 482 v. 4.

Gravnummer: 1 11 30 Tillkomstår: 1914

Urvalskriterium: Inskription- titel, symbolik, upplevelsevärde, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med oval textplatta. Överst finns dekor av en grangren med kottar. Inskription: Skogvaktare Alf Grahn *1868 +1924 hustrun Anna Stina *1859 +1937 sonen Hilding familjegrav, (Hilding levde 1898-1914).

Gravnummer: 1 11 33* Tillkomstår: 1913

Urvalskriterium: Material- kalk eller sandsten, hantverk, inskription- ortsnamn, psalmvers, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med oval namnplatta. På framsidan finns bladrankor i relief. Inskription: Här hvilar J. H. Sohlberg från Mölnbacka *26/4 1847 +10/11 1913. Sv. Ps. 491. v. 1.

[193] www.varmland.scout.se

Gravnummer: 1 12 12* Tillkomstår: 1930

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, tidstypisk, miljöskapande. Enligt församlingens gravbok är detta dagkarlen från Mölnbacka, Lars Gustav Jonssons (1864-1930) familjegravplats.

Karaktäristik: Gravvård i form av ett stort stenkors placerat på en sockel. Inskription på sockeln: Lars Gustav Jonssons Mölnbacka familjegrav.

Gravnummer: 1 13 10 Tillkomstår: 1898

Urvalskriterium: Material- gjutjärn, ovanlig gravvård, miljöskapande, upplevelsevärde. Lisa Kaisa Solberg var hustru till dagkarlen Olof Kristian Solberg. Se gravvård i lika utförande på föregående sida.

Karaktäristik: Medelhög gravvård av gjutjärn med bruten topp. Framsidan upptas av en ängel i relief som håller en fastskruvad namnplatta. Inskription: Lisa Kaisa Solberg från Dömle *1826 +1898.

Gravnummer: 1 13 26 Tillkomstår: 1927

Urvalskriterium: Ovanlig gravvård, lokalhistoria, upplevelsevärde, miljöskapande. Ungdomarna Gurli och Werner dog tragiskt år 1927. Gurli Lundberg från Vargån arbetade hos en grosshandlare i Kil där Werner Krainer arbetade hos en annan affärsman. Werner Krainer uppges ha varit krigsbarn och i kyrkoboken står att han kom från "Unter Langendorf bei Wien", Österrike. De blev förälskade och hon blev med barn. I samband med födseln dog hon, och när Werner fick dödsbudet tog han i förtvivlan sitt liv med ett skott i tinningen hemma hos Gurlis föräldrar. Händelsen väckte starka känslor i samhället och begravningen fick en stor uppslutning.[194]

Karaktäristik: Hög smal gravvård med rundbågeformad topp. Överst finns ett kors inom en cirkel, omgivet av stiliserade blommor. Längs stenens ytterkant finns en stiliserad girlanddekor. Inskription: Gurli *1910 +1927 Werner *1905 +1927.

Gravnummer: 1 13 33* Tillkomstår: 1889

Urvalskriterium: Inskription- titel, person- och lokalhistoria. Major Oscar Örn var ägare till Kvarntorps bruk.[195]

Karaktäristik: Hög bred natursten med försänkt namnplatta. Inskription: Majoren Oscar Örn *1812 +1894 och hans maka Wilhelmina född Hülpers *1820 +1889.

[194] Ullerud: vår plats i universum 1999.
[195] Blom 1975.

Gravnummer: 1 13 55A* Tillkomstår: 1852

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn. Kyrkoboken berättar att Katrina Olsdotter kom från Norra Mon.

Karaktäristik: Gjutjärnskors med inskription på båda sidor. Överst finns en stjärnsymbol. Inskription framsida: Katrina Olsdotter. Inskription baksida: född 1783 död 1852.

Gravnummer: 1 13 55B Tillkomstår: 1849

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn. Kyrkoboken berättar att Lisa Svensdotter kom från Kvarntorp.

Karaktäristik: Gjutjärnskors med inskription på båda sidor. På korset finns två mindre kors med kvinnans barns namn. Flera stjärnsymboler finns på korset. Inskription stora korset: Lisa Svensdotter, Född 1811 död 1849 Ioh. Ev.g 17.c 24. v. Inskription lilla korset t.v: Emma, född 1846 död 1848 Sv Ps 493 v. 5. Inskription lilla korset t.h: Adolf, född 1842 död 1845 Sv Ps 492 v. 9.

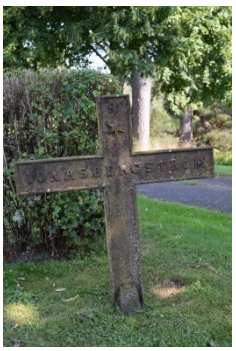

Gravnummer:1 13 55C* Tillkomstår: 1848

Urvalskriterium: Hög ålder, material- gjutjärn. Kyrkoboken berättar att Jonas Bergström kom från Dejefors.

Karaktäristik: Gjutjärnskors med inskription på båda sidor. Överst finns en stjärnsymbol. Inskription framsidan: Ionas Bergstrom. Inskription baksidan: född 1798 död 1848.

Gravnummer:1 14 23 Tillkomstår: 1923

Urvalskriterium: Inskription- titel, lokalhistoria.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol. Inskription: Smedmästare L. J. Persson *1856 +1923 familjegrav.

Gravnummer: 1 14 31 Tillkomstår: 1923

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, lokalhistoria, tidstypisk, miljöskapande. Gravplats för kyrkvaktmästaren Valfrid Johansson (1873-1943).

Karaktäristik: Hög s.k. bautasten med oval namnplatta. Inskription: Kyrkvakt. V. Johansson Risäter familjegrav.

Gravnummer: 1 14 32½* Tillkomstår: 1883

Urvalskriterium: Person- och lokalhistoria. Fredrik Friberger var bruksförvaltare vid Mölnbacka bruk.[196]

Karaktäristik: Hög bred natursten med försänkt namnplatta. Inskription: Fred. E. Friberger *1822 +1883 hans maka Hanna Hülpers *1833 +1914 Helene *1856 +1918.

Gravnummer: 1 15 17* Tillkomstår: 1892

Urvalskriterium: Ovanlig gravvård, miljöskapande, upplevelsevärde. Enligt kyrkoboken var Turinna Olsson dotter till eldvaktaren Olof Andersson och Matilda Nilsdotter i Mölnbacka.

Karaktäristik: Låg gravvård bestående av en sockel i diabas krönt av en bedjande ängel. Inskription: Turinna Olsson Mölnbacka 1884-1892.

Gravnummer: 1 15 35 Tillkomstår: 1905

Urvalskriterium: Inskription- titel, tidstypisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol omgiven av murgröna. Dekor av murgröna finns även under namnplattan. Inskription: Skomakaren Olof Olsson *1833 + 1905 makan Kajsa *1860 +1925.

Gravnummer:1 15 46 Tillkomstår: 1937

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, lokalhistoria.

Karaktäristik: Låg bred gravvård med profilerad och något utskjutande överdel. Överst finns symbolen av en oljelampa. På vardera sida om namnplattan finns stiliserad växtdekor. Inskription: Flottningsförmannen Gustav Jansson Lustnäs *1874 +1937 hustrun Kristina *1865 +1953.

[196] Blom 1975.

Gravnummer: 1 16 31 Tillkomstår: 1940

Urvalskriterium: Inskription- titel, lokalhistoria. Inskriptionen är en förkortning för Förrådsförvaltare, en yrkestitel med koppling till Dejefabriken.

Karaktäristik: Låg bred gravvård med bågformad topp och sidoprofiler. På vardera sida om namnplattan finns symbolen av en strålande stjärna. Inskription: Förrådsf. V. H. Fr. Nelander *1876 +1940 makan Hilda *1870 +1963 dottern Greta *1904 +1965

Gravnummer: 1 16 33* Tillkomstår: 1939

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, symbol, lokal-historia.

Karaktäristik: Låg bred gravvård med grovt huggna sidor. Överst finns symbolen för järnvägen, det bevingade hjulet. Inskription: Stationsmästare N. G. Larsson 1851-1939 Bäckaskog.

Gravnummer: 1 16 38* Tillkomstår: 1888

Urvalskriterium: Inskription- berättande, tidstypisk, miljö-skapande. Enligt kyrkoboken vilar Per Olsson från Rudshult här.

Karaktäristik: Låg smal gravvård med rundbågeformad topp. Inskription: P. Olson *1821 +1888, Minne af barnen.

Kvarter 18-27 , f.d. allmänområde.

Gravnummer: 1 19 36-37, 1 19 39, 1 19 40, 1 19 42*, 1 19 43, 1 19 50, 1 19 66, 1 19-"Vår lilla Irma +1925", 1 19 "Klaesson +1932", 1 19 105, 1 19 120-121, 1 20 47*, 1 20 48*, 1 21- "Karin Jonsson +1911", 1 21 65, 1 22 43½*, 1 23 3*, 1 23 34*, 1 23- "Olsson +1911", 1 24 21, 1 24 42*, 1 25 2, 1 26 9.

Tillkomstår: 1905-1935, gravsättning har börjat i raden längst i öster och fortsatt västerut.

Urvalskriterium: Socialhistoria- gravvårdar av sten i en f.d. allmänlinje. Endast enstaka gravplatser finns bevarade från det f.d. allmänområdet. Många stenar har inget större egenvärde, men de är betydelsefulla som grupp, då det finns ett värde i att fortfarande kunna avläsa den s.k. allmänna linjen, där enskilda gravsatts utan gravrätt i löpande ordning. Gravvårdar av trä och järn särredovisas nedan. Gravvårdarna i den allmänna linjen är klassade som mycket värdefulla.

Karakteristik: Den f.d. allmänlinjen består av en grupp grav-vårdar vilka karaktäriseras av låga enkla stenar och liggande hällar. Inskriptioner: Stenarna är resta över enskilda och är i regel endast försedda med namn, årtal och ortsnamn. Titeln bruksbyggmästaren finns på en av gravvårdarna.

Gravnummer: 1 16 44* Tillkomstår: 1937

Urvalskriterium: Inskription- smeknamn, ortsnamn, person- och lokalhistoria.

Karaktäristik: Medelhög gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol inom en cirkel.

Inskription: August Jonsson Dejefors Körkgôbben 1852-1937.

August Jonsson med smeknamnet "Bônte" arbetade vid Dejefors bruk, främst som gårdskarl vid herrgården. Han beskrivs som en mycket plikttrogen människa men också mycket originell. Under benämningen "Laxeringschef" låste han på sekunden upp grinden till laxfisket. Han var något av en ordningsman vid forsen och bar en mössa prydd med en lax av plåt. Bônte hade också en passion för kyrkan där han på sin fritid fungerade som orgeltrampare och kyrkstöt, där av fick han också smeknamnet "Körkgôbben". Punktligheten vid gångfärden till kyrkan var så exakt att de boende efter vägen kunde ställa rätt sina klockor. Enligt sägen diskuterade Bônte och klockaren vem av dem som hade det viktigaste uppdraget i kyrkan. Båda höll naturligtvis på sitt uppdrag, men Bôntes segrade – det vart ju ingen musik när han slutade trampa! När Bônte flyttade till Dejefors 1929 fick han en egen liten stuga att bo i, Laddebo, som låg i skogskanten bakom Östergårdarna. Där trivdes han och levde där till sin död 1937, 85 år gammal.

"Bônte på sista resan". August Jonssons smyckade kista utanför Laddebo.

[197] Staffan Fridh, Helmer Andersson. Berättelsen om August Jonsson finns även i *Ullerud: vår plats i universum* från år 1999. Fotografierna är i Gunnar Johanssons ägo, förmedlade genom Staffan Fridh.

Gravnummer: 1 18A 4 Tillkomstår: 1936

Urvalskriterium: Inskription- titel, tidstypisk, miljöskapande. Enligt församlingens gravbok är skräddarmästare Anders Teofil Berglunds (1882-1962) familjegravplats.

Karaktäristik: Låg tredelad gravvård av grovt huggna stenar. Överst finns en korssymbol. Gravplatsen har en tillhörande stenvas. Inskription: Skräddarmästaren A. T. Berglund familjegrav.

Gravnummer: 1 19 46-47 Tillkomstår: 1934

Urvalskriterium: Material- trä, socialhistoria, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde.

Karaktäristik: Lågt profilerat träkors med stor profilerad namnplatta. Inskription: Karl Johan 1854 1934 Kristina 1854 1944 Eriksson.

Gravnummer: 1 19 64 Tillkomstår: 1924

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, ovanlig dekor, tids-typisk, miljöskapande.

Karaktäristik: Låg smal gravvård med bruten topp. Överst finns en korssymbol med strålar. Vid korsets fot finns dekor/ symbol av band och ekblad. Inskription: H.v. Lars Larsson och hans maka Kristina Larsson från Bråten *1850 +1924 *1847 +1924.

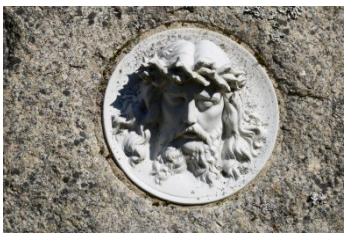

Gravnummer: 1 19 72-73 Tillkomstår: 1956

Urvalskriterium: Material- biskviporslin, inskription- ortsnamn. Gården Lyckelid låg mellan Tjusbol och Lyckorna. Stället brann och finns inte kvar idag.

Karaktäristik: Hög smal gravvård med kölformad topp. Ytan är grovt huggen och namnplattan är slät och försänkt. Överst finns en rund relief med ett motiv som brukar kallas "Kristus med törnekrona". Denna typ av reliefer i biskviporslin såldes av *Kunglig Dansk/Den Kongelige Porcelainsfabrik* under slutet av 1800-talet. Det är dock inte känt vart denna är gjord. Inskription: Vilh. Andersson *1886 +1956 hustrun Julia *1885 +1963 Lyckelid.

Gravnummer: saknas* Tillkomstår: -
Placerat mellan 1 21 64 och 1 21 65

Urvalskriterium: Material- trä, socialhistoria, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde. Lisa Pettersson är troligen maka till Olof Pettersson som har en gravvård i lika utförande. Se gravplats 1 22 21. Enligt folkräkningen bodde de i Torp. Lisa var född Magnusson år 1827 i Övre Ullerud.

Karaktäristik: Gravvård i form av en kort vitmålad bräda. Inskription: Lisa Pettersson.

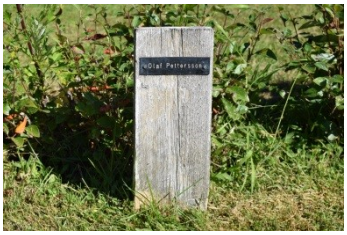

Gravnummer: 1 22 21* Tillkomstår: 1915

Urvalskriterium: Material- trä, socialhistoria, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde. Enligt församlingens gravbok vilar här Olof Pettersson (1829-1915). Han var gift med Lisa Magnusson f. 1827. De var födda i Övre Ullerud men bosatta i Torp, Nedre Ullerud.

Karaktäristik: Gravvård i form av en kort vitmålad bräda. Inskription: Olof Pettersson.

Gravnummer: 1 22 30-31 Tillkomstår: 1900-tal

Urvalskriterium: Material- smidesjärn, hantverk, inskription- ortsnamn, socialhistoria, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde. Enligt församlingens gravbok vilar här Hilma Karolina Lindgren Andersson (1885-1928) samt Euguen Herman Andersson (1880-1959). Uppgifter för L. M. Andersson saknas.

Karaktäristik: Kors av smidesjärn. Inskription: L. M. Andersson Rudshult.

Gravnummer: 1 22 54* Tillkomstår: 1914

Urvalskriterium: Inskription- ortsnamn, berättande, upplevelse-värde, tidstypisk, miljöskapande, socialhistoria, ovanligt stor gravvård i anslutning till f.d. allmänområde.

Karaktäristik: Hög tredelad gravvård med pyramidformad topp. Inskription: Maria Larsson från Arnästorp *4/3 1843 +3/2 1914. Inskription på sockeln: Ett tacksamt minne till vår kära moder, barnen.

Gravnummer: 1 24 15 Tillkomstår: 1910

Urvalskriterium: Inskription- berättande, ortsnamn, upplevelse-värde, tidstypisk, miljöskapande. Gravvården utmärker sig med sin storlek på den f.d. allmänningen. Söndagen den 14 augusti år 1910, klockan 18.45, inträffade en tragisk olycks-händelse i Deje, då två unga flickor blev överkörda av NKLJ-tåget. Flickorna var 18-åriga Hilma Olsson från Tjusbol och 16-åriga Jenny Edström, Risäter. De gick på tågspåret från Tjus-bol mot Deje och stannade på viadukten norr om Sulfat-fabriken, för att titta på det nedanför kommande BJ-tåget. De såg dock inte NKLJ-tåget som närmade sig och körde över dem. "Den svartaste förtvivlan" utbröt genom hela Deje och Nedre Ulleruds socken. Båda flickorna var aktiva i föreningslivet och var på väg till Deje för att sälja tidningen Verdandisten. Vid jordfästningen mötte hela samhället upp och begravningsakten beskrivs som gripande. Logen Frihet av Verdandi reste minnesstenen år 1912. Omkring 500 personer samlades för att höra minnestalet som hölls av en man vid namn Birger Svahn.[198]

Karaktäristik: Monumental gravvård i form av en hög s.k. bautasten. Namnplattan är försänkt och har formen av en sköld. Under finns ett rektangulärt textfält som berättar vem som reste vården. Inskription: Här vila Jenny Edström Risäter *3/12 1893 Hilma Olsson Tjusbol *30/3 1891 Omkommo genom olyckshändelse den 14 aug. 1910. Vården restes av Logen Frihet.

Gravnummer: 1 25 4* Tillkomstår: 1900-tal

Urvalskriterium: Material- trä, socialhistoria.

Karaktäristik: Lågt träkors med spår av vit färg. Inskription: Britta Jonsson.

Gravnummer: 1 27 7 Tillkomstår: 1905, 1932.

Urvalskriterium: Material- trä, socialhistoria.

Karaktäristik: Vitt träkors med två namnskyltar. Inskription: Jonas Jonsson Mossängen född 1849 död 1905 Maja Jonsson Mossängen född 1842 död 1932.

[198] Tragiskt 50-årsminne i Deje, Axon, *Värmlands Folkblad 1960*.

Gravnummer: 1 33 11 Tillkomstår: 1945

Urvalskriterium: Inskription- titel, ortsnamn, lokalhistoria.

Karaktäristik: Medelhög tredelad gravvård. Sidostenarna har en försänkt korssymbol. Inskription: Mjölnaren C. J. Dybeck *9/4 1859 +4/9 1945 hustrun Anna Sofia *28/8 1870 +27/6 1944 Dömle.

Kvarter 38, f.d. allmänområde.

Gravnummer: 1 38 8, 9, 14*, 16, 17, 18*, 20, 21, 22*, 24*, 25, 27*, 29*, 30*, 34, 40*, 44, 45*, 46*, 47*, 52, 53*, 55*, 56*, 57*, 60, 64*, 65*, 66*, 67*, 73.

Tillkomstår: 1943-1961

Urvalskriterium: Socialhistoria- gravvårdar av sten i en delvis bevarad allmänlinje. Många stenar har inget större egenvärde, men de är betydelsefulla som grupp, då det finns ett värde i att fortfarande kunna avläsa den s.k. allmänna linjen, där enskilda gravsatts utan gravrätt i löpande ordning. Gravvårdar av trä och järn särredovisas nedan. Gravvårdarna i den allmänna linjen är klassade som mycket värdefulla.

Karakteristik: Den f.d. allmänlinjen består av en grupp gravvårdar vilka karaktäriseras av låga enkla stenar och liggande hällar. Inskriptioner: Stenarna är resta över enskilda och är i regel endast försedda med namn, årtal och ortsnamn. Någon sten är endast försedd med ett förnamn, vilket indikerar en barngrav. Endast en gravvård är försedd med titel – "elektriker". En gravvård har också inskriptionen "Vila i frid".

Gravnummer: 1 38 19* Tillkomstår: 1947

Urvalskriterium: Material- trä, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde. Gravplats för Gerda Bodén (1929-1947).

Karaktäristik: Träkors. Inskription: Gerda Bodén.

Gravnummer: 1 38 29* Tillkomstår: 1947

Urvalskriterium: Material- trä, gravvård i anslutning till f.d. allmänområde. Gravplats för Emma Johannesson (1870-1947).

Karaktäristik: Trägravvård i form av en enkel bräda. Inskription: Emma Johanesson.

VÄRDEFULLA GRAVVÅRDAR NEDRE ULLERUD
* = Återlämnad grav

1 02 2
1 02 4
1 02 5
1 02 9
1 02 12*
1 02 13*
1 02 13A
1 02 14
1 02 15
1 02 18

1 03 5

1 04 1
1 04 3
1 04 6
1 04 7
1 04 8
1 04 13*
1 04 14
1 04 15

1 05 1
1 05 2*
1 05 4
1 05 6*
1 05 7
1 05 7
1 05 7
1 05 10

1 06 2
1 06 3
1 06 10
1 06 11
1 06 13*
1 06 14
1 06 16
1 06 19*
1 06 21*
1 06 28*
1 06 30*
1 06 32*
1 06 36
1 06 37
1 06 41
1 06 43*
1 06 44
1 06 45
1 06 46
1 06 50
1 06 51*
1 06 55*

1 07 1
1 07 2
1 07 3*
1 07 6
1 07 9
1 07 11
1 07 13
1 07 16
1 07 17
1 07 18
1 07 19
1 07 22*
1 07 25
1 07 26
1 07 27
1 07 29
1 07 32
1 07 37
1 07 41
1 07 61*
1 07 104-105

1 08 2
1 08 4
1 08 5
1 08 6
1 08 7
1 08 8*
1 08 11*
1 08 13
1 08 14*
1 08 18
1 08 19

1 09 3
1 09 5½
1 09 7
1 09 8
1 09 9
1 09 11
1 09 12*
1 09 13

1 10 6
1 10 8
1 10 9*
1 10 10
1 10 12
1 10 13
1 10 14
1 10 16
1 10 20
1 10 22
1 10 23*

1 10 32
1 10 34*
1 10 35
1 10 37
1 10 38

1 11 14
1 11 18*
1 11 20*
1 11 24
1 11 26*
1 11 29
1 11 31*
1 11 32

1 12 2*
1 12 4*
1 12 13
1 12 17
1 12 21
1 12 22
1 12 24
1 12 36
1 12 38
1 12 39*
1 12 47
1 12 49*

1 13 1
1 13½
1 13 4*
1 13 6*
1 13 11
1 13 12*
1 13 16
1 13 28
1 13 30
1 13 31*
1 13 34
1 13 35
1 13 36
1 13 40
1 13 41
1 13 44
1 13 48
1 13 55

1 14 2
1 14 3
1 14 6
1 14 9
1 14 12
1 14 13
1 14 14-15

1 14 24
1 14 30
1 14 44
1 14 46*
1 14 50*
1 14 51

1 15 7
1 15 15
1 15 17*
1 15 18
1 15 23*
1 15 33*
1 15 47*
1 15 48
1 15 49

1 16 3*
1 16 5*
1 16 8
1 16 9
1 16 10*
1 16 22½
1 16 45

1 17 10

1 18A 2*

1 19 51
1 19 67-68*

1 20 9*
1 20 20*

1 21 3-4

1 23 16
1 23 17-18*
1 23 35*

1 24 23*

1 26 14-15

1 28 4
1 28 11
1 28 14

1 29 5
1 29 8
1 29 16

1 30 24

1 31 18

1 33 11

1 34 5

1 35 (alla 1-25)

1 40A 9B
1 40A 28B
1 40A 34A
1 40B 30A
1 40B 32A
1 40B 39B

1 41A 120
1 41E 87

1 42 14*